

DEMOKRATŲ SAJUNGOS „VARDAN LIETUVOS“

PROGRAMA

Mano giliu įsitikinimu, kalbėti apie demokratiją, kovoti už demokratiją gali būti tikrai per vėlu, bet niekad ne per anksti.

Kazys Grinius

**KOMPETENCIJA,
SUSITELKIMAS
IR REALŪS DARBAI**

**DEMOKRATAI
VARDAN LIETUVOS**

TURINYS

<i>Atvira ir demokratiška politinė kultūra</i>	3
<i>Šeimos stiprinimas</i>	4
<i>Socialinė apsauga</i>	5
<i>Užimtumas ir socialinis dialogas</i>	7
<i>Kokybiškas išsilavinimas ir mokymasis visą gyvenimą</i>	8
<i>Kultūros puoselėjimas</i>	13
<i>Sveika gyvensena ir sveikatos apsauga</i>	14
<i>Atsakingas vartojimas, taršos prevencija, klimato krizės poveikio mažinimas</i>	19
<i>Prieinama ir švari energija</i>	21
<i>Stipri savivalda, darnūs miestai ir bendruomenės</i>	22
<i>Efektyvus susisiekimasis</i>	24
<i>Sveiko maisto politika, gyvybė žemėje ir vandenyse</i>	24
<i>Tvarus žemės ūkis ir kaimo plėtra</i>	25
<i>Tvarūs valstybės finansai</i>	27
<i>Ekonomika visiems, inovacijos ir smulkus verslas</i>	28
<i>Efektyvus valstybės valdymas, decentralizacija ir stiprios institucijos</i>	30
<i>Efektivos rinkos priežiūros institucijos</i>	31
<i>Žmogaus teisės ir teisingumas</i>	32
<i>Užsienio ir saugumo politika</i>	33

Demokratų sąjungos „Vardan Lietuvos“

PROGRAMA

Priimta partijos steigiamajame suvažiavime

2022 m. sausio 29 d. Palangoje

Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ (toliau – Sąjunga) – atvira centro kairės politinė jėga, taikanti aukščiausius moralios politikos, skaidrumo, viešojo intereso viršenybės, tarimosi kultūros, profesionalumo ir demokratijos principus.

Mes turime valstybės valdymo patirtį, aiškią Lietuvos raidos viziją ir esame pasirengę imtis atsakomybės už šalies dabartį ir ateitį. Mūsų tikslas – tęsti pradėtus darbus ir imtis naujų iniciatyvų dėl darnios, ekonomiškai stiprios Lietuvos ir laimingų joje gyvenančių žmonių.

Sąjungos veiklos vizija remiasi išsamia žmogaus ir visuomenės poreikių bei lūkesčių analize, lietuvių tautos ir krikščioniškomis bei humanistinėmis Europos tradicijomis, istorine atmintimi, geriausia nacionaline ir tarptautine praktika, Lietuvos ir pasaulio – pirmiausia, Jungtinių Tautų – darnaus vystymosi ilgalaikės raidos tikslais.

Mūsų pamatinės vertybės yra žmogus, šeima, gamta, kultūra, kalba, nepriklausomybė, taika, demokratija. Sąjungos veiklą grindžiame pagarba žmogaus orumui bei žmogaus teisėms ir laisvėms, teisės viršenybės, socialinio teisingumo ir kitais Konstitucijoje bei tarptautinėje teisėje įtvirtintais principais.

Kiekvienas šios programos įsipareigojimas yra politinė idėja – atnešanti sistemingą pažangą ir kokybinius pokyčius. Praktinis programoje pateiktų idėjų įgyvendinimas bus neatsiejamas nuo pamatinių vertybių išsaugojimo ir puoselėjimo bei vadovavimosi darnios, atviros, skaidrios ir įtraukiančios politikos principais.

Atvira ir demokratiška politinė kultūra

Esame įsitikinę, jog moderni visuomenė gali vystytis ir kurti šiuolaikinę valstybę tik remdamasi atvirumu, kompromiso, įtraukimo, moralios politikos bei atsakingumo principais. Stiprindami piliečių dalyvavimą savivaldoje ir valstybės valdyme, ir įgyvendindami šiuos principus praktikoje, mes:

- Skatinsime politinį dialogą ir sieksime sutarimo svarbiausiais klausimais su visomis politinėmis jėgomis, ištikimomis Lietuvos visuomenės gerovei ir Lietuvos valstybės labui;
- Įgyvendinsime skaidrią ir atsakingą politiką. Politikams, pareigūnams, valstybės tarnautojams bei jų priimamų sprendimų procesams taikysime aukščiausius moralės ir skaidrumo standartus, užtikrinsime politinių iniciatyvų naudą visai visuomenei;
- Užtikrinsime demokratinių įgūdžių ir praktikų plėtrą savivaldoje, valstybės valdymo, švietimo, kultūros, sveikatos ir kitose srityse. Skatinsime darbuotojų ir klientų galimybę dalyvauti sprendimų priėmimo, vadovų veiklos vertinime, socialinės atsakomybės iniciatyvose ir sąžiningame pelno paskirstyme;
- Stiprinsime valstybės institucijų pajėgumą veikti krizės, ekstremaliosios situacijos, nepaprastosios padėties ar pandemijos atveju. Tobulinsime krizių prevencijos mechanizmą, civilinės saugos perspėjimo sistemas, didinsime organizacinį atsparumą. Pasitelkiant išsamias diskusijas bei vadovaujantis proporcingumo principu, užtikrinsime, kad bet kokie žmogaus teisių ribojimai būtų nustatomi tik įstatymu. Sieksime, kad būtų vykdoma nuolatinė žmogaus teisių padėties parlamentinė priežiūra, įtraukiant ir žmogaus teisių apsaugos srityje veikiančių organizacijų atstovus;
- Kartu su kitomis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijomis, Europos Sąjungos ir NATO narėmis skirsime dėmesį žmonijos politinės kultūros ateities iššūkiams, susijusiems su dirbtinio intelekto plėtra, „didelių duomenų“ (angl. Big Data) ekonomika ir korporacijų galios kontrole.

Šeimos stiprinimas

Esame įsitikinę, jog šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas, sutelkiantis skirtingas kartas, formuojantis moralines ir kitas vertybes, kuriantis vertingą, iš kartos į kartą perduodamą patirtį, padedantis įgyvendinti siekius bei lemiantis socialinę ir psichologinę gerovę. Valstybės pareiga – gerbti šeimos autonomiją ir subsidiariai padėti jai atlikti jos visuomeninę misiją. Siekdami, kad šeimos būtų tvirtos, o Lietuvos demografinė padėtis pagerėtų, mes:

- Didinsime šeimos patrauklumą visuomenėje per teigiamos žinios apie pasirengimą kurti šeimą ir gyvenimą joje sklaidą, gyvybės kultūros ir kartų solidarumo puoselėjimą. Užtikrinsime valstybės pagarbą, palankumą ir pagalbos priemones šeimai visose srityse;

- Padėsime šeimoms kurti savo gerovę: plėtosime lankstesnes būsto įsigijimo, keitimo sąlygas, lengvatines paskolas, mokestines ir kitokias paskatas, didinančias šeimos socialinį saugumą ir skatinančias jos darną;
- Didinsime valstybės pagalbą vaikus auginančioms šeimoms: sparčiau indeksuosime vaiko pinigus; plėsimė nemokamą mokinių maitinimą; didinsime išmokas ir pagalbos priemones gimus vaikui; plėsimė paramą didesnius socialinius įsipareigojimus turinčioms – daugiavaikėms, vaikus su negalia auginančioms, artimuosius slaugančioms ir panašioms – šeimoms; visoje šalyje įgyvendinsime šeimos stiprinimo, konsultavimo programas;
- Įdiegsime paramos sistemą įvairias krizes patiriančioms šeimoms: sukursime psichologų, socialinių darbuotojų, priklausomybių konsultantų, krizinio nėštumo, mediatorių ir kitų specialistų pagalbą tinklą. Plėsimė psichologinę ir finansinę pagalbą nevaisingoms poroms;
- Sudarysime galimybes lengviau suderinti profesinius įsipareigojimus ir įsipareigojimus šeimai: diegsime šeimoms ir darbdaviams patrauklų teisinį, informacinį ir praktinį darbo ir šeimos derinimo paketą; visiems užtikrinsime lanksčias vaiko priežiūros paslaugas arba vaiko priežiūros išlaidų kompensavimą; skatinsime didesnę moters ir vyro vaidmenų pasidalijimą šeimoje. Užtikrinsime, kad darbo ir šeimos derinimas taptų visuotinė norma ir visų darbdavių siekiamybė;
- Jauniems, pagyvenusiems žmonėms ir senjorams, socialiai vienišioms bei negalia turintiems žmonėms sudarysime patogias sąlygas kurti savo verslą;
- Stiprinsime šeimų atstovavimą telkdami ir plėsdami šeimų tarybas vietos savivaldoje, sukurdami šeimos politikos koordinatoriaus pareigybę savivaldybėse, skatindami šeimų grupių, klubų, bendruomenių kūrimąsi;
- Sieksime įgalinti ir stiprinti šeimas užtikrindami, kad valstybės administracinės funkcijos būtų vykdomos ir viešosios paslaugos teikiamos pagarbiai ir profesionaliai bendradarbiaujant su kiekviena šeima.

Socialinė apsauga

Socialinio teisingumo stoką ir nelygybę laikome visų didžiausių iššūkių priežastimi. Kiekvienas Lietuvoje augantis vaikas ir vyresnio amžiaus žmogus neturi jausti nepritekliaus (skurdo). Lietuvoje neturi būti žmonių, gyvenančių žemiau absoliutaus skurdo ribos. Tikime, kad skurdą ir nelygybę galima efektyviai sumažinti šiomis priemonėmis: teikiant universalias išmokas ir paslaugas, skiriant išskirtinį dėmesį pažeidžiamiausioms visuomenės grupėms ir įgalinant šeimas, bendruomenes ir savivaldybes. Siekdami tai įgyvendinti, mes:

- Sieksime, kad socialinės apsaugos finansavimas prilygtų Europos Sąjungos vidurkiui;
- Visoje socialinės apsaugos sistemoje plėsimė bazines universalias pajamas, kurios padės panaikinti absoliutų skurdą, sušvelninti darbo vietų skaitmenizacijos ir robotizacijos pasekmes ir suteiks galimybę darbuotojams skirti savo laiką saviugdai;
- Vadovaudamiesi vaiko pinigų skyrimo sėkminga patirtimi, kai vaikų skurdą per kelerius metus pavyko sumažinti 9 procentais, toliau didinsime vaiko pinigus, plėsimė nemokamą mokinių maitinimą, užtikrinsime kiekvieno vaiko ikimokyklinį ugdymą, skurdžiau gyvenantiems vaikams teiksime paramą mokyklinių reikmenų įsigijimui bei didinsime jų neformaliojo ugdymo krepšelį;
- Pensininkų skurdą sumažinsime (ir absoliutų skurdą panaikinsime) bendrąją pensijos dalį susiedami su minimalių vartojimo poreikių dydžiu ir ją papildomai finansuodami ne tik iš socialinio draudimo, bet ir kitų mokesčių. Atsižvelgiant į infliaciją, pensijas didinsime sparčiau nei darbo užmokestį, siekdami, kad jos prilygtų Europos Sąjungos pakeitimo normos vidurkiui. Skatinsime pensininkams palankias turto kreditavimo sistemas;
- Diegsime motyvuojantį aktyvaus senėjimo – vyresnio amžiaus žmonių savanorystės, mentorystės, užimtumo ir verslumo – modelį, paremtą vieninga skaitmenine platforma, reikiamų įgūdžių bei priemonių sutelkimu ir nacionalinių pagyvenusių žmonių organizacijų, vietos bendruomenių bei jaunimo įtraukimu;
- Žmonių su negalia įtrauktį į visuomenę skatinsime atsižvelgdami į kiekvieno individualius poreikius ir gebėjimus atitinkančią negalios nustatymo ir integracijos į visuomenę kliūčių (infrastruktūros pritaikymo, paslaugų ir priemonių prieinamumo) neutralizavimo sistemą, kurioje susitelkusios dalyvautų nacionalinės ir savivaldos tarnybos bei nevyriausybinės organizacijos. Tobulinsime negalios nustatymo ir išmokų sistemą, kad žmonės su negalia būtų ne stigmatizuojami, o skatinami aktyviai dalyvauti visuomenėje;
- Susiedami visų registrų duomenis, užtikrinsime savaiminį – automatinį socialinės apsaugos priemonių paskyrimą, taip išvengiant informacijos spragų, poreikio įrodinėti ir galimos socialinio paribio stigmos efekto;
- Sukursime patogią visiems prieinamą elektroninę visų socialinės apsaugos priemonių platformą, kurioje kiekvienas asmuo galės sužinoti, kokios paslaugos ir išmokos jam (jo šeimai) priklauso, pildyti elektroninius prašymus dėl paslaugų, gauti specialistų konsultacijas. Skatinsime naujausių technologijų diegimą, siekiant palengvinti žmonių su negalia dalyvavimą visuomenėje;
- Visoje šalyje tolygiai plėsimė socialines paslaugas, sukursime nacionalinį socialinių paslaugų fondą bei savivaldybių socialinių paslaugų indeksą, o į paslaugų teikimą įtrauksime vietos bendruomenes ir nevyriausybines organizacijas;
- Spręsdami visuomenės senėjimo lemiamus iššūkius, sujungsime slaugos ir globos paslaugas bei sparčiai plėsimė slaugos-globos paslaugas ir paliatyviąją

pagalbą namuose ir įstaigose, užtikrinant nuolatinę sunkiai sergančių, žmonių su negalia ir senjorų priežiūrą. Teiksime finansinę paramą steigiant globos namus, ypatingą dėmesį skirsime vietos bendruomenių iniciatyvoms ir socialiniams verslams;

- Įsteigsime nacionalinį būsto vystymo fondą, iš kurio palaipsniui vis didesnę dalis būtų skirta statyti arba įsigyti socialinius būstus. Skaidrinsime būsto nuomos rinką, supaprastindami nuomos sutarčių registravimą bei suteikdami mokesčių lengvatas būsto savininkams, kurie būstą nuomos oficialiai asmenims, gaunantiems būsto nuomos kompensacijas.

Užimtumas ir socialinis dialogas

Didėjant skaitmenizacijos, robotizacijos įtakai Lietuvos ir viso pasaulio darbo rinkoms, būtinas naujas požiūris į darbo rinkos reguliavimą. Sieksime maksimalaus visuomenės užimtumo, būtino visuomenės tvarumui. Tai darysime trišalio (valstybės, darbdavių ir profesinių sąjungų) bendradarbiavimo, lankstaus ir efektyvaus profesinio mokymo, pažangių darbo rinkos programų ir didesnės socialinės apsaugos pažeidžiamiausioms grupėms pagrindu. Siekdami šių tikslų, mes:

- Sparčiai augant minkštųjų įgūdžių įtakai darbo rinkoje, sieksime, kad švietimo sistema būtų pajėgi parengti aukštos socialinės, asmeninės ir bendradarbiavimo kompetencijos jaunos ir vyresnio amžiaus žmones, diegsime lanksčias skaitmenines profesinės kompetencijos ugdymo programas bei neformaliųjų kompetencijų pripažinimo sistemą;
- Formuosime efektyvią pažeidžiamų visuomenės grupių, vyresnio amžiaus, jaunimo, skaitmeninių platformų darbuotojų ir šeimų diskriminavimo darbo rinkoje prevencijos sistemą, mokestinėmis, programinėmis ir apsaugos priemonėmis skatinsime aktyviai dalyvauti darbo rinkoje;
- Senstančioje visuomenėje užtikrinsime išskirtinį dėmesį vyresnio amžiaus žmonių dalyvavimui darbo rinkoje: plėtosime specialias perkvalifikavimo ir įtraukties programas, „sidabrinės ekonomikos“ verslų subsidijavimą, mentorių programas viešajame sektoriuje ir patrauklias mokestines paskatas vyresnio amžiaus asmenims bei darbdaviams;
- Skatinsime viešojo sektoriaus lyderystę didindami žmonių su negalia užimtumą, ilgainiui įgyvendinsime žmonių su negalia įdarbinimo kvotų sistemą, formuosime pažeidžiamiausių žmonių su negalia įdarbinimo fondus;
- Skatinsime valstybės ir privataus sektoriaus bendradarbiavimą kuriant efektyvias persikvalifikavimo priemones, pameistrystės programas ar kitas mokymosi darbo vietoje priemones bei palankias persikvalifikavimo mikrokreditavimo schemas;

- Siekdami efektyvesnio įdarbinimo, stiprinsime Užimtumo tarnybos sąveiką bei bendrą programų įgyvendinimą su savivaldybėmis, darbdaviais ir nevyriausybinėmis organizacijomis, didinsime inovatyvių bei efektyvių aktyvios darbo rinkos politikos priemonių finansavimą, kad šios priemonės būtų prieinamos visiems, kuriems jų reikia;
- Skatinsime darbuotojų sąmoningumą darbo santykiuose: investuosime į visuomenės išprusimą darbo teisės ir socialinių garantijų klausimais;
- Siekdami sudaryti tinkamas sąlygas mokymuisi visą gyvenimą ir užtikrinti darbo ir poilsio balansą, aktyviai dalyvausime Europos Sąjungos šalių diskusijose dėl darbo valandų skaičiaus sumažinimo iki 30 valandų per savaitę nesumažinant darbo užmokesčio;
- Sieksime stiprinti socialinį dialogą: skatinsime sektorines, teritorines ir įmonių kolektyvines sutartis viešajame ir privačiame sektoriuose; didinsime galimybę paremti profesinių sąjungų veiklą gyventojų pajamų mokesčio dalies įmokomis; stiprinsime darbuotojų atstovavimą darbo santykiuose ir įmonių valdyme, siūlysime lengvinti streikų sąlygas;
- Didinsime valstybės institucijų prevencines ir kontrolines galias kovojant su nelegaliu, šešėliniu darbu ar darbo teisės pažeidimais, viešuose pirkimuose taikysime socialinių standartų reikalavimus;
- Tarnybą baigusiems pareigūnams ir kariams užtikrinsime palankias sąlygas toliau dalyvauti darbo rinkoje.

Kokybiškas išsilavinimas ir mokymasis visą gyvenimą

Kokybiškas, visiems užtikrintas išsilavinimas – ikimokyklinis, priešmokyklinis, bendrasis, neformalusis ugdymas(is), profesinis mokymas, aukštasis mokslas bei ir mokymasis visą gyvenimą – yra kertinė sėkmingo visuomenės vystymosi sąlyga. Prasmingumo, atradimų ir tobulėjimo siekimas yra pagrindinė sėkmingo ugdymo(si) sąlyga. Prasmės, atradimų ir mokymo(si) sėkmės siekiantis ugdymas yra sėkmingo asmens ugdymo(si) prielaida. Pasitikėjimu ir bendruomenės susitarimu, o ne kontrole grindžiamos administravimo sistemos įgyvendinimas – reikšminga efektyvios švietimo sistemos sąlyga. Laikydami šiuo įsitikinimų ir akcentuodami būtiną pagarbą mokytojo profesijai, jo kompetencijai bei atsižvelgdami į besimokančiųjų poreikius ir galimybes, mes:

Ikimokyklinis, priešmokyklinis ir bendrasis ugdymas

- Didinsime ugdymo įstaigų vadovų ir mokytojo profesijos finansinį ir socialinį patrauklumą sukurdami patrauklias darbo sąlygas, užtikrindami konkurencingus

atlyginimus, didindami pagalbos mokiniui specialistų etatų skaičių, užtikrindami profesinio tobulinimosi ir persikvalifikavimo galimybes bei pedagogų ir pagalbos mokiniui specialistų bendradarbiavimą;

- Plėtosime ugdymo įstaigų infrastruktūrą, skatinsime steigti inovatyvias ugdymo įstaigas, siūlydami kurti ar adaptuoti įvairias ugdymo(si) sistemas. Užtikrinsime, kad ugdymo(si) aplinka būtų tinkama įtraukiamam ugdymui, aprūpinta šiuolaikinėmis technologijomis bei įtraukiojo ugdymo priemonėmis, skatinsime pastovų ugdomosios medžiagos ir ugdymo(si) priemonių atnaujinimą bei metodų įvairovę;
- Suprasdami bendruomenės įtakos svarbą švietimo ir ugdymo(si) proceso kokybei, sieksime, kad būtų suteiktos galimybės tėvų (globėjų) organizacijoms, bendruomenėms, tradicinėms religinėms bendrijoms, nevyriausybinėms organizacijoms su tėvų (globėjų) sutikimu dalyvauti švietimo ir ugdymo procese, finansiškai skatinsime ugdymo(si) formų ir metodų įvairovę;
- Į formalųjį ir neformalųjį švietimą sieksime sistemaiškai integruoti kultūros turinį, meno formas ir kūrybiškumą skatinančius metodus, vyresnių žmonių ir senjorų patirtį, siekiant užtikrinti visuminio ugdymo(si) galimybes ir spręsti opiausias švietimo problemas, pasitelkiant kultūros ir meno kūrėjus, kultūros ir meno įstaigas, verslo įmones, nevyriausybines organizacijas, senjorus mokytojus ir kitus švietimo dalyvius;
- Sieksime, kad savivaldybių švietimo įstaigos galėtų savarankiškai organizuoti bei įgyvendinti ugdymo procesą, racionaliai naudoti švietimui skirtas lėšas ir užtikrinti ugdymo rezultatus;
- Plėsimė ir stiprinsime Pedagoginės psichologinės tarnybos žmogiškuosius išteklius ir materialinę bazę, skatinsime jos bendradarbiavimą su kitomis institucijomis, teikiančiomis panašią pagalbą;
- Realiai įvertinsime įtraukiojo ugdymo įgyvendinimo galimybes konkrečiose mokyklose ir padėsime jį įgyvendinti tobulinant švietimo specialistų kompetencijas, užtikrinant reikiamą pagalbos mokiniui specialistų skaičių ir tinkamą edukacinę aplinką;
- Vertindami švietimą kaip vieną iš esminių socialinės nelygybės mažinimo instrumentų, suteiksime savivaldai maksimalią laisvę tvarkant mokyklų tinklą ir užtikrinsime savivaldai lankstų „Tūkstantmečio mokyklų“ programos taikymą;
- Sieksime sudaryti savivaldybėms lankstesnes ir atliepiančias ugdymo(si) specifiką finansavimo galimybes skatinant ugdymo(si) formų įvairovę;
- Inicijuosime vaiko ir mokinio pasiekimų pagal atitinkamą amžiaus tarpsnį kaupiamojo vertinimo sistemą, orientuotą į individualią vaiko ir mokinio pažangą ir sklandų perėjimą į aukštesnę ugdymo pakopą;
- Sieksime, kad ugdymo programose daugiau dėmesio būtų skiriama humanistinėms vertybėms, pilietinių, socialinių, kultūrinių ir praktinių įgūdžių formavimui;

- Užtikrinsime visuotinį ikimokyklinį ugdymą nuo 2 metų amžiaus kuo arčiau vaikų gyvenamųjų vietų, ypatingą dėmesį skiriant žemesnio socialinio, ekonominio ar kultūrinio statuso vaikų pritraukimui. Užtikrinsime privalomą 2 metų trukmės priešmokyklinį ugdymą;
- Siekiant aukštesnės ugdymo(si) kokybės, mažesnės biurokratinės naštos mokytojui, individualaus dėmesio mokiniui bei įtraukiojo ugdymo plėtos, mažinsime didžiausią leistiną mokinių skaičių klasėse bei užtikrinsime reikiamą infrastruktūros plėtrą;
- Sukursime vieningą skaitmeninio ugdymo(si) turinio bei metodikos platformą, patogiai prieinamą visiems mokytojams ir mokiniams;
- Suvokdami, kad šiandieniniame pasaulyje daugiakalbystė, skaitmeninės žinios yra ne tik privalumas, bet dažnai ir paprasta praktinė būtinybė, stiprinsime lietuvių, užsienio kalbų ir skaitmeninių gebėjimų ugdymą;
- Sieksime, kad visi mokiniai turėtų galimybę gauti informaciją apie profesijas bei konsultacijas dėl karjeros, užtikrinant karjeros specialistų rengimą ir tvarų finansavimo modelį bei įtraukiant socialinius partnerius;
- Įgalinsime visuomenės sveikatos biurų specialistus ugdymo įstaigose aktyviai vykdyti edukacines programas apie priklausomybes, jų prevenciją ir postvenciją, svarstysime sveikatos specialistų gražinimą į ugdymo įstaigas.

Neformalusis ugdymas ir sportas

- Plėsimė neformaliojo ugdymo paslaugas, didinsime neformaliajam ugdymui skirtą mokinio krepšėlį, papildomai įteisinsime atskirą vaikų sporto krepšėlį;
- Siekiant didesnio dėmesio sportui ir sveikai gyvensenai, plėtosime sporto paslaugas ir infrastruktūrą sukurdami sporto infrastruktūros investicijų mechanizmą ir skatindami viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimą vykdant sporto objektų koncesijas;
- Plėtosime įtraukiojo sporto ir fizinio aktyvumo sistemą ir infrastruktūrą;
- Tobulinsime aukšto meistriškumo sportininkų finansavimo sistemą, kuri sudarytų palankias sąlygas karjerą profesionaliame sporte baigusiam sportininkui sklandžiai ir sėkmingai tęsti asmeninę karjerą;
- Sutelkdami ribotus išteklius ir formuodami vieningą visos šalies mastu sporto politiką sieksime sudaryti galimybes aukščiausio lygio sportininkams dalyvauti Olimpinėse žaidynėse ir kituose pasaulio bei Europos sporto renginiuose;
- Skatinsime švietimo, kultūros ir sporto sričių efektyvaus bendradarbiavimo ir integracijos formas;
- Plėtosime pavėžėjimo sistemą, kad regionuose gyvenantys vaikai galėtų aktyviai dalyvauti neformaliajame švietime.

Profesinis mokymas

- Peržiūrėsime profesinės mokyklos sampratą ir jos funkcijas. Padėsime skurdžiau gyvenantiems mokiniams įgyti profesinį ugdymą didinant stipendijas ir materialinę paramą. Profesinių mokyklų infrastruktūrą adaptuosime negalia turintiems žmonėms;
- Siekiant glaudaus profesinių mokyklų ir verslo bendradarbiavimo, skatinsime daugiau mokymo programų organizuoti praktine forma. Darbdaviams sudarysime palankesnes sąlygas savarankiškai vykdyti profesinio mokymo programas, tokias kaip pameistrystė darbo vietoje;
- Užtikrinsime profesinių mokyklų absolventų kvalifikacijos adekvatumą šalies darbo rinkos atžvilgiu ir profesinėse mokyklose rengiamų specialistų skaičiaus planavimą susiesime su identifikuotais darbo rinkos poreikiais ir ateities tendencijomis. Į kvalifikacijos turinio kūrimą įtrauksime darbdavius ir su profesiniu mokymu susijusius specialistus;
- Siekiant padidinti profesinio mokymo kokybę ir patrauklumą, peržiūrėsime profesinio mokymo finansavimo metodiką ir darbuotojų darbo apmokėjimo tvarką, modernizuosime profesinio mokymo turinį, užtikrinsime, kad profesinės mokyklos būtų aprūpintos technologijomis, reikiama įranga ir mokymo priemonėmis;
- Sieksime glaudesnio bendradarbiavimo tarp profesinių ir bendrojo ugdymo mokyklų, moksleiviams sudarysime galimybę lygiagrečiai mokytis ir profesinėje mokykloje;
- Sudarysime sąlygas visiems darbuotojams, norintiems pakeisti arba patobulinti kvalifikaciją, mokytis pagal profesinių programų modulius ir užtikrinsime jų finansavimą.

Aukštasis mokslas ir mokslinė veikla

- Užtikrinsime objektyvią ir efektyvią aukštųjų mokyklų vertinimo sistemą bei jų atsakomybę už studijų ir specialistų parengimo kokybę;
- Sieksime aukštojo mokslo kokybės tobulindami studijų finansavimo sistemą, užtikrinsime nemokamas bakalauro studijas, didinsime aukštųjų mokyklų studentų stipendijas. Ypatingą dėmesį skirsime pedagogų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų prioritetinių sričių specialistų rengimui;
- Didinsime universitetų autonomiją ir kolegijų savarankiškumą, tobulinsime aukštųjų mokyklų akademinio personalo darbo apmokėjimo sistemą, užtikrinančią patrauklų ir konkurencingą darbo užmokestį, atitinkantį kompetencijos lygį ir pareigybės turinį;
- Sieksime, kad Lietuvos mokslinių tyrimų sistema būtų orientuota į reikšmingus valstybei pasiekimus bei užtikrinanti dėmesį fundamentiniams, taikomiesiems tyrimams ir eksperimentinei plėtrai;

- Plėsimė aukštųjų mokyklų partnerystės santykius su ikimokyklinėmis įstaigomis, bendrojo ugdymo, profesinėmis mokyklomis ir kitomis institucijomis vystant įvairias bendras, tokias kaip STEAM (gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, menų, matematikos), veiklas;
- Didinsime valstybės paramą gambiausių studentų studijoms geriausiuose pasaulio universitetuose;
- Kursime įvairias paskatas, siekiant pritraukti daugiau studentų, dėstytojų bei mokslo darbuotojų iš užsienio. Investuosime į studentų socialinių sąlygų gerinimą – gyvenamųjų vietų atnaujinimą, socialinės ir psichologinės pagalbos plėtrą ir kitas paslaugas. Skatinsime studentų mokslinę veiklą, savanorystę, finansuosime mokslines ir kitas praktikas, studentų organizacijų veiklą;
- Peržiūrėsime ir tobulinsime visų mokslo sričių finansavimą, didinsime mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos, doktorantūros ir podoktorantūros studijų finansavimą;
- Skatinsime mokslo ir studijų, mokslo ir kitų institucijų bei verslo įmonių bendradarbiavimą, siekiant vystyti inovatyvius tarpdisciplininius tyrimus, orientuotus į mokslo pažangą ir visuomenės, valstybės ir ūkinius poreikius;
- Inicijuosime nacionalines mokslinių tyrimų ir inovacijų programas, atitinkančias prioritėtines valstybės vystymosi kryptis, ir teiksime valstybinius mokslinių tyrimų užsakymus;
- Tobulinsime mokslo (meno) institucijų bei mokslo ir meno darbuotojų veiklos kasmetinio vertinimo metodikas, atsižvelgiant į šių institucijų ir jų darbuotojų veiklos specifiką.

Mokymasis visą gyvenimą

- Keisdami suaugusiųjų švietimo politiką sukursime modernią mokymosi visą gyvenimą sistemą vieno langelio principu užtikrinant šios sistemos tvarų finansavimą;
- Į neformalųjį švietimą įtrauksime mokyklas, kolegijas, universitetus ir kitas institucijas užtikrindami tinkamą finansavimą;
- Remsime Trečiojo amžiaus universitetų veiklą ir jų plėtrą visoje šalyje. Stiprinsime Trečiojo amžiaus universitetų teisinį statusą ir autonomiją, užtikrinsime valstybės finansinę pagalbą jų veiklai, remsime kitas mokymosi visą gyvenimą iniciatyvas.

Kultūros puoselėjimas

Esame įsitikinę, kad kultūra yra Lietuvos valstybės tapatumo ir tęstinumo pagrindas, demokratiškos ir darnios pilietinės visuomenės sąlyga, lietuvių tautos ir kitų Lietuvoje gyvenančių tautų identiteto pamatas, stiprybės šaltinis ir išlikimo nuolat besikeičiančiame, atvira pasaulyje garantas. Siekdami išsaugoti ir stiprinti Lietuvą kuriančią ir vienijančią kultūrą, mes:

- Nacionalinę kultūros politiką formuosime užtikrindami jos integralumą bei kiekvienos tautinės ir etninės grupės savitumą, gerbdami asmens ir bendruomenių teises į kultūrinį tapatumą, saviraišką, kūrybos laisvę bei tradicijų puoselėjimą;
- Skatinsime veiksmingą tarpinstitucinį bendradarbiavimą, plėtosime aktyvesnę viešojo kultūros sektoriaus partnerystę su verslo įmonėmis, švietimo įstaigomis, aukštojo mokslo institucijomis, nevyriausybinėmis organizacijomis ir žiniasklaida;
- Skirsime paramą profesionaliam menui ir sieksime, kad jis būtų vienodai prieinamas visuose šalies regionuose, taip pat ir skaitmeninėje erdvėje;
- Užtikrinsime kultūros paslaugų kokybę skirdami didesnę finansavimą kultūros darbuotojų atlyginimams ir kompetencijų ugdymui bei infrastruktūros atnaujinimui. Efektyviau naudosime turimus žmogiškuosius išteklius ir valstybinių kultūros įstaigų infrastruktūrą, pasitelkiant skaitmenines technologijas ir inovacijas. Remsime kūrybinių idėjų paieškas, skatinsime mecenatystę;
- Užtikrinsime, kad kultūros įstaigos ir objektai būtų pritaikyti žmonėms su negalia. Sudarysime sąlygas vyresnio amžiaus žmonėms bei žmonėms su negalia ir kitokią atskirtį patiriantiems asmenims naudotis kultūrinėmis paslaugomis, remsime jų kultūrinės iniciatyvas bei skatinsime dalyvauti savanoriškos veiklos programose;
- Sieksime, kad miestų ir miestelių viešosios erdvės būtų vizualiai patrauklios ir patogios, kad daugiabučių namų kvartaluose, parkuose, laisvalaikio ir rekreacinėse teritorijose būtų įrengiami vietos identitetą atspindintys interaktyvūs meniniai objektai ir nuorodos į lankytinas vietas;
- Skatinsime kultūros srityje veikiančias nevyriausybines ir privačias organizacijas kurti aukštos vertės meno kūrinius ir alternatyvias laisvalaikio praleidimo ir poilsio formas bei teikti kokybiškas kultūros paslaugas;
- Užtikrinsime tinkamas veiklos sąlygas meno kūrėjams, tobulinsime finansavimo ir skatinimo sistemą bei teisingą atlygio už jų kūrinių panaudojimą sistemą, kuri padėtų užkirsti kelią nelegaliam kūrinių panaudojimui;
- Remsime ir puoselėsime etninę kultūrą, tradicijas ir amatus. Skatinsime, kad į savivaldybių kultūros įstaigų kuriamas verslumo ir gebėjimų ugdymo programas būtų įtraukti vietos amatų meistrai ir tautodailininkai;

- Remsime savivaldybių siekius vystyti vietas bei nacionalinius kultūrinio turizmo maršrutus, integruojant juos į Europos kultūros kelių maršrutus ir pritaikant kultūros paveldą tarptautiniam turizmui. Sieksime, kad kultūrinio turizmo vystymo programose aktyviai dalyvautų ne tik savivaldybių, bet ir valstybinės kultūros įstaigos, nevyriausybinės organizacijos ir kiti paslaugų teikėjai;
- Vystysime materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo apsaugą, užtikrinsime atsakingus paveldo tyrimus ir nustatysime tinkamų finansinių ir nefinansinių paskatų sistemą;
- Remsime bibliotekų, muziejų bei kitų istorinę atmintį saugančių įstaigų veiklą bei gebėjimus teikti aukštos kokybės ir šiuolaikinės visuomenės poreikius tenkinančias paslaugas. Skirsime deramą paramą kultūros leidiniams;
- Vystysime kultūrinę ir švietėjišką veiklą išeivijoje užsienio šalyse, padedant išlaikyti lietuviybę, tradicijas, vykdant kultūrinius ir kūrybinius mainus.

Sveika gyvensena ir sveikatos apsauga

Esame įsitikinę, kad tik nuosekli sveikatos politika gali užtikrinti visuomenės sveikatą, ligų prevenciją, sveikatos paslaugų kokybę ir jų prieinamumą. Gerą sveikatą pirmiausia lemia atsakingas žmogaus požiūris į savo sveikatą, į jos tausojimą ir stiprinimą. Žmogaus sveikata turi būti vienas iš kertinių valstybės politikos elementų. Siekdami efektyvios sveikatos apsaugos, mes:

- Sieksime, kad sveikatos apsaugos sistemoje būtų pakankamai profesionalių ir motyvuotų sveikatos apsaugos darbuotojų, užtikrinsime deramą darbo užmokestį ir darbo sąlygas;
- Skirsime lygiavertį dėmesį visoms sveikatos apsaugos sistemos grandims – sveikatos tausojimui ir stiprinimui, ligų prevencijai, gydymui, farmacijai, slaugai, paliatyviajai medicinai ir rehabilitacijai.

Sveikatos apsaugos sistemos valdymas ir finansavimas

- Sieksime, kad būtų pertvarkytas nacionalinės sveikatos sistemos valdymas, suteikiant daugiau atsakomybės regionams;
- Įvertinsime Lietuvoje taikomų sveikatos priežiūros technologijų vertinimo procedūrų efektyvumą ir svarstysime jų tolimesnio taikymo perspektyvas formuojant sveikatos politikos ir finansavimo prioritetus;

- Sieksime, kad valstybės išlaidos sveikatos apsaugai vienam asmeniui pasiektų Europos Sąjungos šalių vidurkį ir augtų ne mažesniais tempais nei bendrasis vidaus produktas;
- Sieksime didinti valstybės biudžeto įmokas už valstybės biudžeto lėšomis privalomuoju sveikatos draudimu draudžiamus asmenis;
- Peržiūrėsime ir tobulinsime sveikatos priežiūros paslaugų įkainius bei apmokėjimo už suteiktas paslaugas mechanizmus;
- Tobulinsime apmokėjimą už pirminės asmens sveikatos priežiūros paslaugas, skirdami didesnę dėmesį apmokėjimui už pasiektus gyventojų sveikatingumo rezultatus, ypač ligų prevencijos ir profilaktikos srityse;
- Skatinsime naujas investicijas į sveikatos mokslus bei medicinos inovacijas, ypatingai medicinos technologijų bei biotechnologijų srityse;
- Panaudodami Lietuvos medicinos sričių potencialą prisidėti prie šalies ekonomikos augimo, skatinsime medicininį ir sveikatinimo turizmą Lietuvoje. Peržiūrėsime medicinos specialistų veiklos licencijavimo sistemą ir galimas mokesčių lengvatas bei kitais būdais sudarysime patrauklias sąlygas pasinaudoti medicinos ir sveikatinimo paslaugomis;
- Sieksime didinti asignavimus programoms ir priemonėms, skirtoms tausoti, stiprinti ir atstatyti sveikatą;
- Valstybės skiriamus asignavimus sveikatos paslaugoms siūlysime padalinti į atskirus sveikatos tausojimo, sveikatos stiprinimo, ligų diagnostikos ir gydymo bei reabilitacijos sektorius;
- Stiprinsime sveikatos sistemos valstybės ir savivaldybių aparato dydžio kontrolę;
- Sieksime veiklos skaidrumo bei efektyvumo ir viešajame, ir privačiame sveikatos priežiūros sektoriuje.

Sveikatos sistemos žmogiškieji ištekliai

- Sieksime, kad planuojant sveikatos sektoriaus finansavimą pagrindinis dėmesys būtų skiriamas žmogiškiesiems ištekliams, visoje šalyje užtikrinant pakankamą sveikatos priežiūros specialistų skaičių ir realius poreikius atitinkantį rezidentūros vietų skaičių, jų finansavimo galimybes bei pritraukiant užsienio specialistus;
- Įgyvendinsime rezidentų etapines kompetencijas, sieksime kokybės reikalavimus atitinkančių rezidentūros bazių plėtros;
- Optimizuosime skirtingos kvalifikacijos darbuotojų veiklą, užtikrinant, kad darbuotojai atliktų tik jų kvalifikacijos lygiui priskirtinas funkcijas ir darbus. Vertinsime visų sveikatos priežiūros specialistų darbo krūvius, užtikrinsime, kad darbai, kurie nėra laikomi medicinos paslaugos dalimi, būtų priskirti atitinkamai kitų profesijų specialistams;

- Sieksime išlaikyti sveikatos priežiūros specialistų darbo užmokesčio sąsają su minimalia mėnesine alga ir užtikrinti, kad vidutinis gydytojo specialisto darbo užmokestis būtų ne mažesnis nei 3 vidutinių darbo užmokesčių sumos dydžio;
- Didinsime sveikatos specialistų tobulinimosi finansavimą, įvesdami gyventojų pajamų mokesčio lengvatą gydytojų bei slaugytojų profesiniam tobulinimuisi.

Asmens sveikatos apsauga

- Teiksime prioritetą pirminės sveikatos priežiūros paslaugoms. Į pirminės sveikatos priežiūros specialistų komandą integruosime psichologus;
- Centralizuosime ir efektyvinsime greitosios medicinos pagalbos paslaugas, kad skubi medicinos pagalba būtų suteikta su minimaliomis laiko sąnaudomis;
- Užtikrinsime efektyvų sveikatos priežiūros įstaigų tinklo naudojimą, pacientų, kurie kenčia nuo sunkių, sudėtingų ligų, gydymą centralizuojant universiteto ligoninėse, o lengvesnių sveikatos sutrikimų atvejais gydymo paslaugas teikiant regionuose;
- Siekiant užtikrinti nuolatinę, kokybišką sunkiai sergančiųjų, žmonių su negalia ir senjorų priežiūrą, apjungsime ir vystysime slaugos ir globos paslaugas, užtikrinsime šių paslaugų ir paliatyviosios pagalbos plėtrą namuose ir įstaigose;
- Skatinsime dienos stacionaro bei dienos chirurgijos paslaugų prieinamumą ir plėtrą;
- Užtikrindami patogias pacientų aptarnavimo paslaugas nuotoliniu būdu ir kitomis priemonėmis, padėsime išvengti nebūtinų vizitų pas gydytojus. Ypatingą dėmesį skirsime išvengiamos hospitalizacijos rodiklių mažinimui;
- Skatinsime personalizuotos medicinos plėtrą ir jos prieinamumą pacientams;
- Mažinsime šeimos gydytojų biurokratinę naštą;
- Remdamesi miokardo infarkto, insulto bei sunkių traumų klasterių veiklos gerąja praktika, plėtosime klasterių taikymą kovojant su priešlaikinį mirtingumą sukeliančiomis ligomis;
- Sieksime plėtoti inovatyvias technologijas ir jų prieinamumą.

Ligų diagnostika ir gydymas

- Spręsime savalaikio pacientų patekimo pas gydytojus problemą bei aktyvinsime ligų prevenciją, vykdant ankstyvosios diagnostikos programas;
- Užtikrinsime pacientams onkologinių ligų gydymo prieinamumą. Sieksime plėtoti valstybės pagalbą sergantiesiems lėtinėmis ligomis, pavyzdžiui, užtikrinant, kad didesniai diabetu sergančiųjų skaičiui būtų kompensuojamos reikiamos medicinos pagalbos priemonės;
- Skatinsime profilaktinius sveikatos tikrinimus ir ypatingą dėmesį skirsime sergamumo bei mirtingumo nuo labiausiai paplitusių ligų (širdies ir kraujagyslių, onkologinių, lėtinių ligų), traumų ir nelaimingų atsitikimų mažinimui;

- Diegsime naujausius diagnostikos metodus ir efektyvinsime turimų diagnostikos priemonių panaudojimą.

Visuomenės sveikata

- Gerinsime ligų prevenciją siekdami efektyvesnio sveikatos apsaugos srityje dirbančių vietos bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų ir visuomenės sveikatos biurų bendradarbiavimo;
- Stiprinsime ir plėsime psichikos sveikatos priežiūros paslaugas bei gerinsime jų prieinamumą, organizuojant aktyvią pagalbą, apimančią prevencinę ir ankstyvąją intervencinę pagalbą, vaikams ir suaugusiems;
- Užtikrinsime alkoholio kontrolės politikos tęstinumą ir priklausomybės nuo alkoholio bei kitų priklausomybių prevenciją, didžiausią dėmesį skiriant pirmiausiai visuomenės sveikatos, o ne ekonominiams prioritetams;
- Stiprinsime neinfekcinių ir užkrečiamųjų ligų profilaktikos bei kontrolės koordinavimą ir infrastruktūrą;
- Įdiegsime „Greito atsako taikomojo mokslo“ reglamentą bei skirsime jam finansavimą.

Sveikatos tausojimas ir stiprinimas

- Plėsime mokymą apie sveiką gyvenseną įtraukiant jį į formaliojo ir neformaliojo ugdymo programas, skatinsime darbdavius įgyvendinti mokslu grįstas sveikatinimo programas;
- Plėtosime inovatyvias, moksliniais tyrimais pagrįstas sveikatinimo programas ir remsime mokslu grįstus alternatyvius ir papildomus sveikatinimo metodus;
- Kursime žmogaus organizmo ir funkcinės būklės atstatymo Lietuvos kurortuose sveikatinimo programas.

Reabilitacija

- Užtikrinsime reikiamą finansavimą reabilitaciniam ir kurortiniam-sanatoriniam gydymui iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų;
- Plėsime medicininę reabilitaciją, papildydami reabilitacijos indikacijų sąrašą;
- Remsime nuolatinių kurortologinių mokslinių tyrimų programą, skatinsime kurorto gamtinės aplinkos poveikio reabilitacijai tyrimus, siekdami nustatyti naujus reabilitacijos metodus.

Farmacija

- Skatinsime racionalų ir efektyvų vaistų vartojimą, ribodami vaistų ir medicininės paskirties produktų reklamą per visuomenės informavimo priemones;
- Vykdydysime tvarią vaistų kainų mažinimo politiką;

- Užtikrinsime, kad kompensuojamųjų vaistų mažmeninės kainos ir pacientų priemokos už jas būtų vienodos visose Lietuvos vaistinėse;
- Tobulinsime sistemą, kad vaistinės sudarytų pacientams vaistų pasirinkimo galimybę ir taip pat privalėtų turėti pigiausias vaistus;
- Skatinsime naujų, inovatyvių vaistų patekimą į Lietuvos rinką ir mažinsime biurokratinės kliūtis, kad inovatyvūs Europos Sąjungoje registruoti vaistai į Lietuvos rinką patektų per trumpiausią laiką bei tobulinsime jų kompensavimo procedūras;
- Skatinsime inovatyvių gyvybiškai svarbių vaistų iki registracijos prieinamumą pacientams, sukurdami vilties programų bei pavienių vilties vaistų prieinamumo mechanizmus.

Moksliniai tyrimai, inovacijos ir informacinės sistemos

- Sieksime Lietuvos sveikatos bei gyvybės mokslų integracijos ir skatinsime verslo įmonių, mokslo institucijų bei Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos įstaigų bendradarbiavimą;
- Sukursime nekomercinių klinikinių tyrimų finansavimo mechanizmus;
- Sudarysime palankias sąlygas Lietuvos tyrėjams dalyvauti tarptautinių tyrėjų grupių veikloje;
- Gerinsime klinikinių tyrimų vykdymo aplinką. Ypatingą dėmesį skirsime pažangios terapijos vaistinių preparatų moksliniams tyrimams;
- Užtikrinsime biobankų veiklos tvarumą bei plėtrą visos šalies mastu;
- Plėtosime duomenų mokslą, dirbtinio intelekto mokslinius tyrimus ir jų naudojimą sveikatos sistemoje;
- Sieksime tobulinti E. sveikatos informacinę sistemą ir diegti naujas, kad kiekvienam vartotojui būtų patogiu ir lengva jomis naudotis;
- Sieksime, kad visos asmens sveikatos priežiūros įstaigos naudotų hospitalinių informacinių sistemų „bepopierinės“ elektroninės ligos istorijos formatą;
- Vystysime nacionaliniu lygiu veikiančią išankstinę pacientų registracijos sistemą;
- Skatinsime kraujo ir organų donorystę.

Atsakingas vartojimas, taršos prevencija, klimato krizės poveikio mažinimas

Žmogaus veiklos neigiamas poveikis aplinkai jau šiandien akivaizdus tiek vietos, tiek ir visos planetos lygmeniu. Gamtos taršos prevencija, prisitaikymas prie klimato krizės sukiamų katastrofinių reiškinių padarinių, klimato kaitos žalingo poveikio žmogui ir gyvenimo kokybei mažinimas taps esmine dabartinės ir ateinančių kartų užduotimi. Ši užduotis pareikalaus didelių materialinių sąnaudų, kartų solidarumo ir esminių žmogaus elgsenos pokyčių. Atsakingai žiūrėdami į savo krašto ir viso pasaulio ateitį, mes:

- Užtikrindami kiekvieno Lietuvos žmogaus teisę į švarią, saugią aplinką, įgyvendinsime ambicingą žaliąją politiką, pagrįstą siekiu mažinti klimato krizę, geriau prisitaikyti prie jos, skatinti žiedinę ekonomiką ir išsaugoti biologinę įvairovę;
- Sieksime, kad Lietuvos ekonomika taptų klimatui neutrali ekonomika iki 2045 metų, t.y. bent 5 metais anksčiau nei tai yra numaćiusi Europos Sąjunga. Šie pokyčiai neatsiejami nuo socialinio teisingumo siekio, „žalioji“ transformacija neturi gilinti nelygybės;
- Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2050“ įtvirtinsime XVII Vyriausybės pradėtą Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų ir atitinkamų uždavinių, kurie buvo numatyti 2015 m. rugsėjo 25 d. Jungtinių Tautų rezoliucijoje dėl 17 darnaus vystymosi tikslų ir 169 uždavinių, integraciją į Lietuvos viešosios politikos ilgalaikius ir vidutinės trukmės strateginius dokumentus;
- Užtikrinsime visų valstybės sektorių strategijų sinergiją, mažinsime viešosios politikos žinybiškumą ir sektorinį šališkumą. Analizuodami valstybės pažangą, kompleksiskai remsimės ne tik, kaip įprasta politinėje praktikoje, ekonominę šalies „sveikatą“ vertinančiu bendrojo vidaus produkto rodikliu, bet ir kitais Lietuvos Bendrajame plane bei Nacionaliniame pažangos plane numatytais pažangos rodikliais, tokiais kaip laimės indeksas, socialinio kapitalo indeksas, Gini koeficientas ir kitais;
- Skaitmenizuosime ir atversime visuomenei atliekų tvarkymo sistemos, taršos ir ekologinio monitoringo duomenis. Griežtinsime juridinių ir fizinių asmenų atsakomybę už apgaulingą duomenų teikimą apskaitos sistemose ir netinkamą pavojingų atliekų bei kenksmingų medžiagų tvarkymą. Sutelksime valstybinių institucijų pajėgumus užkardant galimus nusikaltimus atliekų tvarkymo sektoriuje;
- Sieksime, kad iki 2035 metų sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekis sudarytų ne daugiau kaip 2 procentus visų atliekų kiekio taikant atliekų prevenciją, efektyvesnę atliekų perdirbimą, pakartotinę pakuočių ir daiktų naudojimą;

- Keisime taršos mokesčius siekiant sureguliuoti atliekų tvarkymo grandinę taip, kad aplinkai mažiausią žalą darantis atliekų tvarkymo būdas būtų pigiausias, o didžiausią žalą – brangiausias;
- Tobulinsime atliekų tvarkymo grandinės kainų reguliavimo sistemą, kad šiame sektoriuje veikiantiems privatiems ūkio subjektams būtų nustatytos pelno ribos. Įvesime solidarumo koeficientą suvienodindami komunalinių atliekų vežimo kaštus iš skirtingų regionų iki atliekų deginimo įrenginių. Ugdysime atliekų rūšiavimo įgūdžius ir atsakomybę;
- Užtikrinsime, kad viešasis sektorius rodytų lyderystę įveikiant klimato krizę ir įgyvendinant žiedinės ekonomikos tikslus, pavyzdžiui, ant viešųjų pastatų stogų įrengiant saulės elektrines. Kartu sieksime įgyvendinti skatinimo ir paramos priemones gyventojams ir verslo įmonėms, padedančioms įgyvendinti šiuos tikslus;
- Sieksime aukščiausių tikslų žiedinėje ekonomikoje, pašalinsime tarpinstitucinį fragmentiškumą. Aiškiai nustatysime institucijų įsipareigojimus žiedinėje ekonomikoje ir paskirsime lyderiaujančią instituciją, kuri koordinuotų veiksmus žiedinėje ekonomikoje, siekiant aukščiausių tikslų;
- Supaprastinsime procedūras, kuriomis yra naikinami veiklos ir taršos leidimai tų ūkio subjektų, kurie piktybiškai pažeidinėja aplinkosaugos reikalavimus. Stiprinsime leidimų išdavimo savikontrolės sistemą. Išduodant leidimus, įtvirtinsime faktinius jų atitikties patikrinimus ūkio subjektų veiklavietėse;
- Užtikrinsime aplinkosaugos institucijų pareigūnų ir tarnautojų teisinę apsaugą nuo nepagrįsto teismo persekiojimo, suteikiant kolektyviniams organams sprendimo teisę ypač sudėtingose situacijose;
- Įtvirtinsime visų teršėjų atsakomybės neišvengiamumo principą, kurdami efektyvią, skaidrią ir tinkamai aprūpintą valstybinę aplinkos apsaugos kontrolę;
- Nustatysime pažangią aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę sukurdami vieningą elektroninę priežiūros duomenų bazę ir skaitmenizuodami veiklos leidimus;
- Skatinsime aplinkai draugišką ūkinę veiklą per taršos mokesčių lengvatas pažangiam verslui ir ekonominių sankcijų regresą, nukreiptą į aplinkai draugiškų technologijų diegimą;
- Rūpinsimės aplinkos apsaugą reguliuojančių teisės aktų kokybe, siekdami panaikinti kontrolės funkcijų dubliavimąsi tarp atskirų institucijų, perteklines biurokratinės procedūras ir užtikrindami korupcijos prevenciją. Esminius reguliavimo principus įtvirtinsime aiškiais ir lengvai suprantamomis įstatymų nuostatomis, įgalinančiomis verslo vystymąsi ir pažangą, efektyvų oro taršos valdymą ir nuotekų tvarkymą, padedančiomis pasiekti teigiamus aplinkos kokybės pokyčius ir naudoti pažangias atliekų mažinimo, perdirbimo, antrinių žaliavų naudojimo technologijas;
- Remsime bendras Europos Sąjungos iniciatyvas taikyti aukštesnius standartus vietoje gaminamų ir importuojamų prekių dizainui, medžiagų naudojimui,

gamybos ekologiniams ir socialiniams kaštams, daiktų ilgaamžiškumui, antriniam daiktų panaudojimui, perdirbimui ir remontui;

- Plėsimė antrinių žaliavų naudojimą vietoj pirminių (iškastinių) žaliavų, užtikrinsime, kad 2030 metais antrinių žaliavų naudojimas siektų ne mažiau kaip 30 procentų viso naudojamų antrinių medžiagų balanso. Plėsimė antrinių žaliavų perdirbimo pajėgumus. Aiškiai apibrėšime gamintojų ir importuotojų atsakomybę finansuoti išrūšiuotų atliekų infrastruktūrą, surinkimą bei jų sutvarkymą;
- Apribosime plynuosius miško kirtimus ūkiniuose miškuose, visiškai juos uždrausime saugomose teritorijose, įgyvendinsime miško rekreacine verte paremtas tarptautinio turizmo ir sveikatingumo strategijas. Neleisime privatizuoti valstybinės miškų valdymo įmonės;
- Mažinsime maisto švaistymą, remsime rinkos inovacijas, kurios mažins šios problemos mastą;
- Stiprinsime Nacionalinį visuomenės sveikatos centrą prie Sveikatos apsaugos ministerijos aprūpindami jį moderniomis techninėmis priemonėmis kvapų kontrolės valdymui.

Prieinama ir švari energija

Lietuvos energetikos sektorius susiduria su reikšmingais iššūkiais, o vienas iš jų yra didelė priklausomybė nuo energijos importo. Esame įsitikinę, kad Lietuva turi unikalią galimybę pasinaudoti Europos Sąjungos Žaliojo kurso galimybėmis ir, vystydama žaliosios energetikos projektus bei energetikos jungtis, įtvirtinti energetinę nepriklausomybę. Siekdami šio tikslo, mes:

- Didinsime elektros energijos gamybos Lietuvoje pajėgumus ir mažinsime priklausomybę nuo importo, visų pirma, plėsdami atsinaujinančią energetiką ir didindami energijos akumuliacijos pajėgumus;
- Remsime sparčią Baltijos šalių elektros energetikos sistemos integraciją į Europos sistemą ir sinchronizaciją;
- Remsime sparčią Lietuvos dujų rinkos integraciją į bendrą Europos Sąjungos dujų rinką, užtikrinančią prieigą prie alternatyvių gamtinių dujų šaltinių ir kelių;
- Energetinį skurdą mažinsime aktyvios politikos priemonėmis skatindami neefektyvių daugiabučių, individualių ir viešųjų pastatų renovaciją, ypatingą dėmesį skiriant gaminančių elektros vartotojų steigimuisi daugiabučiuose. Spartinsime renovaciją mažindami biurokratizmą, remsime aktyvų savivaldos

dalyvavimą renovacijos projektuose ir papildomų finansavimo šaltinių pritraukimą, skatinsime kvartalinę ir individualią namų renovaciją;

- Sieksime užtikrinti, kad iki 2030 metų 70 procentų sunaudojamos elektros energijos būtų išgaunama iš atsinaujinančių energijos šaltinių;
- Sparčiai didinsime gaminančių vartotojų skaičių ir plėsime atsinaujinančios elektros energijos gamybos pajėgumus, kad kuo daugiau vartotojų patys pasigamintų elektros energijos savo poreikiams.

Stipri savivalda, darnūs miestai ir bendruomenės

Esame įsitikinę, kad Lietuvos miestai, miesteliai ir kaimai gali tapti itin patrauklūs ir patogūs gyvenimui, darbui ir šeimos auginimui. Lietuva gali tai pasiekti, nes turi visas galimybes – pakankamai išvystytą infrastruktūrą, pasižymi gana tolygiu gyventojų ir ekonominės veiklos pasiskirstymu šalyje, augančiu bendruomenių aktyvumu ir didėjančia vietos savivaldos kompetencija. Vystant darnius miestus ir kaimus, svarbiausia užduotis – išvengti grubių plėtros klaidų bei skatinti gyventojus ir bendruomenes gerinti savo gyvenamąją aplinką. Siekdami tai įgyvendinti, mes:

- Skatinsime gyventojų bendruomeniškumą, bendruomenių aktyvumą ir gebėjimų stiprinimą. Sukursime galimybes joms dalyvauti priimant vietos sprendimus, užtikrinsime, kad priimant seniūnijų ir savivaldybių valdymo sprendimus būtų taikomi dalyvaujamojo biudžeto principai;
- Plėtosime urbanistinę valstybės ir savivaldos politiką, užtikrinančią aukštą gyvenimo kokybę visuose miestuose, miesteliuose ir kaimuose;
- Sudarysime sąlygas atsakingos, kompetentingos, į ateitį ir gyvenimo kokybę orientuotos vietos savivaldos plėtrai: didinsime vietos savivaldos kompetencijas ir galimybes priimti sprendimus, sudarysime galimybę savarankiškai perskirstyti turimas lėšas;
- Užtikrinsime savivaldybių finansinių šaltinių stabilumą kompensuojant jų patirtas išlaidas ir prarastas pajamas susijusias su centrinės valdžios priimtais sprendimais;
- Sudarysime galimybę savivaldybėms disponuoti nepanaudotomis tikslinėmis dotacijomis, jų nemažinant ir negražinant į valstybės biudžetą, jeigu jau yra pasiekti nustatyti funkcijų įgyvendinimo tikslai ir rezultatai;
- Imsimės priemonių didinti savivaldybių finansinį savarankiškumą, numatant naujus savivaldybių biudžetų pajamų šaltinius ir plėsdami esamą mokestinę

bazę, pavyzdžiui, įskaitant visas pajamas iš nekilnojamojo turto mokesčio į savivaldybių biudžetus;

- Šalinsime perteklinius savivaldybių skolinimosi suvaržymus ir įkursime specialų finansinį instrumentą savivaldybių paskoloms ar garantijoms;
- Perduosime savivaldybėms valstybinės žemės patikėjimo teisę ir disponavimo valstybine žeme funkcijas, deleguosime ir perduosime vis daugiau valstybės funkcijų ir mokestinių šaltinių, įgalinsime jas vykdyti universalias socialines ir kitas programas;
- Palaikysime tiesioginius merų, kaip savivaldybių tarybų pirmininkų, rinkimus. Savivaldybių opozicinėms frakcijoms įstatymu garantuosime sąlygas, suteiksiančias galimybę kokybiškai atlikti savo darbą;
- Tobulinsime savivaldybių bendros veiklos galimybes teikiant viešąsias paslaugas ir įgyvendinant investicinius projektus: stiprinsime Regionų plėtros tarybas, savivaldybių funkcines zonas; savivaldybėms užtikrinsime sąlygas kooperuoti lėšas kelių savivaldybių bendrai įgyvendinamiems strateginiams projektams; skatinsime priimti vietos ir regionų lygmens sprendimus atsižvelgiant į gyventojų apklausų rezultatus;
- Siekdami didesnio sprendimų priėmimo skaidrumo ir visuomenės įsitraukimo, įstatymu nustatysime, kad kiekvienas klausimas savivaldybių tarybose būtų svarstomas laikantis dviejų etapų principo, garantuosime tarybos opozicijos teisę kartą per ketvirtį sudaryti savo darbotvarkę bei savivaldybės tarybos komitetų posėdžių tiesioginę transliaciją internetu. Skatinsime visuomeninius piliečių „Dialogo forumus“, kuriuose būtų tariamasi svarbiausiais klausimais;
- Sudarysime palankesnes pelno nesiekiančių nevyriausybinių ir bendruomeninių organizacijų veiklos sąlygas, teiksime joms pirmenybę kokybiškų viešųjų paslaugų teikėjų atrankoje ir sieksime didinti jų finansavimą;
- Stiprinsime vietos bendruomenių savivaldą skirdami didesnę finansavimą asocijuotoms struktūroms, išplėstinėms seniūnaičių taryboms, skatinsime savivaldybes prisidėti prie bendruomenių inicijuotų ir įgyvendinamų infrastruktūros projektų bei įteisinsime asmens teisę skirti sumokėto gyventojų pajamų mokesčio dalį bendruomenėms;
- Ypatingą dėmesį skirsime, kad būtų sustabdyta chaotiška miestų – visų pirma, nekoordinuojama priemiesčių – plėtra. Remiantis universalaus dizaino ir ekologijos principais, kursime naują ir atnaujinsime esamą infrastruktūrą siekdami didinti gyvenimo kokybę;
- Sieksime, kad miestų ir rajonų plėtra būtų neatsiejama nuo socialinės infrastruktūros planavimo. Užtikrinsime kokybišką viešąjį transportą ir patogų transporto tinklą, kad gyventojai galėtų lengvai pasiekti sveikatos priežiūros, kultūros, ugdymo, vaikų priežiūros ir kitas įstaigas.

Efektyvus susisiekimas

Esame įsitikinę, kad kokybiškos, aplinką tausojančios šalies tranzitinės ir miestus jungiančios transporto magistralės ir patogus jų tinklas yra svarbi gyventojų ir verslo gerbūvio sąlyga. Įgyvendindami šią viziją, mes:

- Plėtosime šalies tranzitines magistrales, didinsime jų pralaidumą gerindami kelių kokybę, tankinsime geležinkelių tinklą, didinsime transporto intermodalumą, įdiegsime intelektines transporto valdymo sistemas, mažinsime neigiamą poveikį aplinkai elektrifikuodami geležinkelius ir kitomis panašiomis priemonėmis;
- Vystysime ekologišką vietinio ir regioninio susisiekimo infrastruktūrą, susisiekimo paslaugas. Užtikrinsime gyvenamųjų vietovių, tokių kaip Sodininkų bendrijos, susisiekimo infrastruktūros tobulinimą;
- Siekdami plėtoti elektromobilių, autonominės ridos troleibusų ir kitų pažangių kuro rūšių, tokių kaip „žaliasis“ vandenilis, transportą, kryptingai vystysime tinkamos infrastruktūros tinklą ir užtikrinsime viešojo sektoriaus lyderystę;
- Darnaus ir sumanaus judumo, viešojo transporto plėtrą laikydami susisiekimo politikos prioritetu, skatinsime įvairių transporto rūšių sinergiją. Skatinsime mikromobilumo, dalinimosi platformų ir tvarių paskutiniosios mylios sprendimų plėtrą;
- Sieksime atgaivinti Lietuvos vandens kelius vystydami upinio transporto infrastruktūrą, sieksime, kad būtų pastatytas antrasis šalies uostas Šventojoje ir vystomas giliavandenis uostas Klaipėdoje;
- Sieksime plėsti aviacijos sektorių ir mažąją aviaciją. Sieksime rasti kompromisą tarp aplinkosaugos tikslų ir poreikio užtikrinti kokybišką ir spartų susisiekimą iš šiuo metu Lietuvoje veikiančių tarptautinių oro uostų su visu pasauliu.

Sveiko maisto politika, gyvybė žemėje ir vandenyse

Lietuva daro pažangą sveikos gyvensenos srityje, turime sėkmingą blaivybės kultūros skatinimo patirtį, tačiau privalome imtis dar rimtesnės atsakomybės – turime stiprinti sveikos mitybos politiką. Lietuvos gyventojų sveiko gyvenimo trukmė vis dar auga per lėtai, mirštame nuo ligų, kurių galime išvengti, nutukimo rodikliai yra prasčiausi lyginant su kitomis mūsų regiono valstybėmis. Siekdami pakeisti šią ydingą tendenciją, mes:

- Skatinsime sveiko maisto vartojimą, užtikrinsime tinkamą Lietuvos gyventojų informavimą sveikatingumo, sveikos mitybos klausimais;
- Sumažinsime pridėtinės vertės mokestį šviežioms daržovėms, derindami vietos smulkiųjų gamintojų ekonominio skatinimo ir sveikatos stiprinimo tikslus;
- Stiprinsime trumpųjų maisto grandinių programas, skatinsime vietos produktų vartojimą mokyklose, ligoninėse, mažinsime reikalavimus sveiko naminio maisto gamybai ir pardavimui;
- Kursime sveikos mitybos aplinką: aiškesnį pakuočių žymėjimą, griežtesnę etikečių kontrolę, kursime sveikesnio maisto vartotojams draugiškesnę aplinką prekybos centruose;
- Didinsime sveikesnio maisto pasiūlą mokykloje, sieksime, kad daugiau moksleivių gautų nemokamą maitinimą, užtikrinsime sveiko maisto įgūdžių lavinimą per „veiksma“ – interaktyvios gamybos pamokas su dietologais ir kitomis panašiomis priemonėmis, reguliuosime maisto pardavimo automatų asortimentų pasiūlą, užtikrinsime nuolatinę meniu peržiūrą;
- Siekdami įgyvendinti sveiko maisto politiką, įkursime Seimo kaimo reikalų ir maisto politikos komitetą, užtikrinsime tarpinstitucinį bendradarbiavimą, parlamentinę kontrolę, bendrų standartų ir rodiklių tobulinimą;
- Skatinsime ekologiškų ir ekstensyviai pagamintų ar užaugintų produktų, sertifikuotų pagal nacionalinę maisto kokybės sistemą, vartojimą ugdymo, globos, sveikatos ir saugumą užtikrinančiose institucijose;
- Stiprinsime edukaciją apie sveiką maistą mokymosi visą gyvenimą sistemos pagalba ir visuomenės informavimo priemonėmis, pavyzdžiui, kuriant patrauklią ir aktualią medžiagą, skirtą pažeidžiamoms grupėms, tokioms kaip nėščiosios ir maitinančios mamos, vyresnio amžiaus ir pagyvenę žmonės;
- Toliau plėtosime tarptautines pastangas mažinti Baltijos jūros ir jos baseino upių taršą bei šalinti jos pasekmes, užtikrinsime visos jūrinės ekosistemos atsikūrimą.

Tvarus žemės ūkis ir kaimo plėtra

Žemės ūkis yra gyvybiškai svarbus kaimo gyventojų ir bendruomenių ekonominiam gyvybingumui, kultūrinio ir gamtinio paveldo išsaugojimui, kaimiškų vietovių socialinei struktūrai, kuri yra labai svarbi užtikrinant saugų maisto tiekimą. Lietuvos žemės ūkis aktyviai formuoja tokias viešąsias gėrybes, kaip kraštovaizdis, dirvožemis, ekosistemos, agro-bioįvairovė. Veikiant be ilgalaikės strategijos, neapdairūs politiniai sprendimai turėjo įtakos atskirų žemės ūkio šakų nykimui, didėjančiam žemės ūkio konsolidavimui ir radikaliai smulkių ir vidutinių šeimos ūkių skaičiaus mažėjimui. Visa tai lėmė kaimo žmonių, ypač jaunimo, emigraciją, socialiai remtinų asmenų kaimo vietovėse skaičiaus

didėjimą. Perėjimas prie pramoninių gamybos sistemų, paremtų pasėlių monokultūromis ir intensyvia gyvulininkyste, skatino dirvožemio alinimą ir eroziją, biologinės įvairovės nykimą, vandens ir oro taršą, sukėlė grėsmę žmonių, augalų ir gyvūnų sveikatai. Pripažindami istorines ir nūdienos realijas, mes:

- Kursime stiprų, mielą ir patogų gyvenimui ir darbui, išmanų ir lengvai pasiekiamą kaimą. Plėtosime kaimus išlaikydami balansą tarp ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių tikslų;
- Plėtosime darnų ir tvarų žemės ūkį, užtikrinsime ūkininkaujančiųjų gerovę, konkurencingumą ir ekonominį gyvybingumą, taikant aplinkai draugiškas gamybos technologijas;
- Sudarysime sąlygas žemdirbiams gilinti žinias apie inovatyvius ir aplinką tausojančius saugių maisto produktų auginimo ir gamybos procesus, nepažeisdami Europos Sąjungos teisės reikalavimų, atsisakysime perteklinio ir nepagrįsto teisinio reguliavimo, mažinsime administracinę naštą, skatinsime ir remsime ūkiuose užaugintos produkcijos perdirbimą ir tiekimą galutiniam vartotojui;
- Skatinsime ūkių konkurencingumą sudarydami sąlygas specializuotis ir orientuotis į tam tikros nišos produkcijos gamybą, apdorojimą, perdirbimą;
- Didesnį dėmesį skirsime ekonomiškai labiau pažeidžiamiems – smulkiems ir vidutiniams – ūkiams skirdami tikslinę paramą, mažindami ekonomiškai stiprių stambių ūkių ir koncernų rėmimą;
- Skatinsime subalansuotą žemės ūkio produkcijos gamybą, tenkinančią vartotojų poreikius, draugišką aplinkai, užtikrinančią dirvos tausojimą, ekosistemų ir kraštovaizdžio išsaugojimą ir ūkinių gyvūnų gerovę. Remsime Europos Sąjungos žemės ūkio „žalinimo“ politiką ir skatinsime ekologišką ūkininkavimą. Prioritetą teiksime aplinkai draugiškiems gyvulininkystės ūkiams, kurie kryptingai siekia išsaugoti bioįvairovę ir mažinti klimato kaitą;
- Siekdami palaikyti žemdirbių iniciatyvas atgaivinti senųjų žemės ūkio kultūrų auginimą arba auginti naujas kultūras, užsiimti žemės ūkio daugiašakiškumu, analizuosime, vertinsime ir remsime ne tik netradicinę žemės ūkio produkcijos gamybą, bet ir šių produktų perdirbimą, kad būtų sukurti aukštą pridėtinę vertę turintys nauji maisto produktai;
- Sieksime, kad žemės ūkio sektorius aktyviai plėtotų žaliąją energetiką, auginant energetinius augalus ir energijai išgauti panaudojant gamybos atliekas. Sieksime įveikinti žemės ūkio potencialą aprūpinant žaliavomis ne maisto perdirbamąją pramonę;
- Stiprinsime smulkių ir vidutinių ūkių ekonominį gyvybingumą ir stabilumą skatindami realiai veikiančią kooperaciją, ieškosime teisinių ir finansinių skaidrios ir tvarios kooperacijos plėtros sprendimų. Skatinsime kooperaciją ir kitose – prekybos, finansų, socialinių paslaugų – srityse;

- Robotikos, informacinių, kosminių technologijų plėtra vis labiau apima įvairias ekonomikos ir visuomenės gyvenimo sritis. Žemės ūkis ir kaimo plėtra neturėtų būti išimtis, todėl skatinsime ir remsime informacinių technologijų plėtrą kaimo vietovėse ir žemės ūkyje, kompensuosime dalį dirvožemio tyrimų kaštų;
- Skatinsime žemės ūkio ir technologinių mokslų tyrimus ir bendradarbiavimą, kuriant ir diegiant inovatyvias žemės ūkio produkcijos gamybos ir perdirbimo technologijas ūkiuose;
- Skatinsime ir remsime tvarios kaimo plėtros iniciatyvas, įtraukiančias vietos veiklos grupes, kaimo bendruomenes ir ūkininkus į patrauklios aplinkos formavimą ir puoselėjimą. Siekdami mažinti nedarbo lygį kaimo vietovėse, didinti paslaugų prieinamumą, remsime smulkaus ir vidutinio verslo kūrimąsi ir vystymąsi kaimo vietovėse;
- Tobulinsime teisinį reguliavimą, užtikrindami, kad visi melioracijos grioviai būtų valomi ir šienaujami, solidariai prisidedant ir visiems žemės savininkams bei kitiems melioracijos naudotojams. Pasitelkdami Europos Sąjungos paramą, sudarysime sąlygas ūkininkams ir jų grupėms įsigyti melioracijos sistemų priežiūros ir remonto darbams reikalingą techniką.

Tvarūs valstybės finansai

Esame įsitikinę, kad valstybė gali kokybiškai vykdyti savo funkcijas bei įgyvendinti strateginius uždavinius tik turėdama pakankamus finansinius išteklius. Todėl būtina didinti šalies bendrojo vidaus produkto persikirstymą per valstybės biudžetą ir skatinti savivaldos finansinį savarankiškumą. Siekdami šio tikslo, mes:

- Reikšmingai didinsime per valstybės biudžetą persikirstomą bendrojo vidaus produkto dalį ir sieksime, kad šis rodiklis prilygtų Europos Sąjungos vidurkiui, taip didindami valstybės pajėgumą mažinti regionų ekonominio, socialinio išsivystymo ir gerovės netolygumus, užtikrinti kokybiškų ir visiems prieinamų viešųjų paslaugų teikimą;
- Kadangi persikirstomos bendrojo vidaus produkto dalies didėjimo būtina sąlyga – efektyvi mokesčių sistema, todėl ją iš esmės pertvarkysime, tobulinsime mokesčių surinkimą bei administravimą ir stiprinsime mokesčių mokėjimo kultūros plėtrą;
- Sieksime, kad mokesčių sistemos reforma būtų orientuota trimis kryptimis: mokesstinės sistemos supaprastinimas ir skaidrinimas (1), mokesčių teisingumo didinimas (2) ir įmonių investicijų skatinimas (3);

- Siekdami supaprastinti mokestinę sistemą (1), atsisakysime mokestinių išimčių, sudarančių galimybes tam tikroms verslų ir gyventojų grupėms „optimizuoti“ mokamus mokesčius kitų mokesčių mokėtojų sąskaita;
- Siekdami mokestinės aplinkos skaidrumo ir aiškumo (1), įdiegsime automatinę mokesčių apskaičiavimo sistemą. Esame įsitikinę, kad tokia neprivaloma galimybė mielai naudosis smulkusis verslas bei individualia veikla besiverčiantys asmenys, o vėliau – ir stambesnis verslas;
- Siekdami didesnio mokesčių teisingumo (2), tobulinsime gyventojų pajamų apmokestinimo tvarką. Sieksime, kad pajamų mokesčių tarifai priklausytų ne nuo veiklos formos, o nuo pajamų dydžio. Sieksime taikyti progresinius tarifus pajamų, kurios nėra susijusios su darbo santykiais, visumai. Individualios veiklos pajamoms taikysime neapmokestinamąjį pajamų dydį;
- Siekdami įmonių investicijų plėtros (3), plėtosime pasitvirtinusią gerąją praktiką – skatinsime įmones investuoti į savo veiklos plėtrą ir automatizaciją, į žmogiškąjį ir fizinį kapitalą. Užtikrinsime, kad Lietuvos rinka ir toliau liktų viena iš geriausių pasaulyje tvaraus ir atsakingo verslo plėtrai;
- Suprasdami piliečių finansinio raštingumo ir verslumo teorinių įgūdžių svarbą, kryptingai skatinsime šių dalykų mokymo integravimą į bendrojo ugdymo programas, vystysime moksleivių mokomųjų bendrovių plėtojimui reikalingą ekosistemą;
- Skatinsime piliečių investavimo kultūrą, plėtosime nacionalines finansines priemones, leidžiančias piliečiams sutelktinio finansavimo būdu investuoti į valstybės vystomus strateginius projektus;
- Įtvirtinsime nulinę toleranciją šešėlinei ekonomikai mažindami grynujų pinigų naudojimą atsiskaitymuose, įteisindami visuotinę turto ir pajamų deklaraciją, skatindami skaidrią įmonių veiklą ir siekdami, kad įmonės juridinio asmens statusas nebūtų piktavališkai naudojamas įsigyjant asmeninės paskirties pirkinius.

Ekonomika visiems, inovacijos ir smulkus verslas

Siekiant žinomis ir aukšta pridėtine verte grįstos ekonomikos, XXI amžiuje būtina skatinti pramonės transformaciją ir socialines inovacijas. Įgyvendindami sisteminius pokyčius, ypatingą dėmesį skirsime kokybiškų ir aukštą pridėtinę vertę kuriančių darbo vietų steigimui. Užtikrindami, kad ekonomikos augimą pajustų kiekvienas, mes:

- Tęsimė XVII Vyriausybės pradėtą struktūrinę inovacijų reformą, stiprinsime inovacinius pajėgumus, didinsime valstybės pagalbą inovacijas diegiančiam ar į naujas rinkas besiplečiančiam verslui;
- Sieksime, kad moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra taptų visų politikos sričių sudėtine dalimi, o valstybė ją skatintų mokestinėmis ir finansinėmis paskatomis bei koordinacine pagalba;
- Sieksime, kad Lietuva užsitikrėtų geresnį inovatyvios Europos ekonomikos statusą ir artimiausiu metu pasiektų, kad valstybės biudžeto asignavimai moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai aukštajame moksle ir valdžios sektoriuje sudarytų ne mažiau kaip 0,75 procento bendrojo vidaus produkto, o iki 2030 metų pabaigos – ne mažiau kaip 1 procentą bendrojo vidaus produkto;
- Siekdami spręsti vieną iš didžiausių Europoje įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties iššūkių, tobulinsime mokymosi visą gyvenimą sistemą, užtikrinsime, kad Lietuvoje netrūktų tinkamą kvalifikaciją turinčių darbuotojų, sudarant sąlygas persikvalifikuoti ir vystant trūkstamų specialistų pritraukimo priemones. Gerinsime galimybes įsidarbinti, didinsime paskatas darbo užmokesčio augimui;
- Esame įsitikinę, kad vienas iš esminių šalies konkurencingumo ir produktyvumo didinimo veiksnių yra visos valstybės skaitmeninimas ir technologinis atsinaujinimas – aukštos pridėtinės vertės produktų kūrimo pagrindas. Todėl diegsime realaus laiko ekonomikos principus, vystysime „vieno langelio“ principu paremtas paslaugas, išplėtoti virtualios buveinės teisinį ir e. rezidento statusą;
- Investuosime į turizmo verslo atgaivinimą, ypatingą dėmesį skirdami vietos ir sveikatingumo turizmui. Valstybės prioritetas turi būti vietinio ir atvykstamojo turizmo skatinimas. Skirsime didesnę valstybės dėmesį kurortų ir kurortinių vietovių infrastruktūros vystymo projektų finansavimui;
- Esame įsitikinę, kad ekonomikos augimas ir gerovės kūrimas gali būti draugiškas aplinkai. Skatinsime transformaciją pagal „žaliojo kurso“ principus – skatinsime žiedinę ekonomiką, didinsime išteklių produktyvumą, mažinsime ekonominio vystymosi neigiamą poveikį aplinkai, didinsime integraciją į tarptautines vertės grandines, skatinsime mokslinius tyrimus ir inovacijas, orientuosime švietimą į elgsenos pokyčius, mažataršių technologijų diegimą, pasaulinės tvarių produktų ir paslaugų paklausos išnaudojimą;
- Sieksime, kad Lietuvos verslo aplinka išliktų konkurencingiausia regione ir įsitvirtintų konkurencingiausių Europos Sąjungos valstybių narių penketuke. Pritraukiamas tiesiogines užsienio investicijas ir kuriamas darbo vietas nukreipsime į šalies regionuose vystomus pramonės parkus bei laisvasias ekonomines zonas;
- Įgyvendindami ekonominės politikos priemones, ypatingą dėmesį skirsime ekonomikos stuburu laikomam smulkiajam ir šeimų verslui. Siekdami efektyviau ginti smulkaus verslininko teises ginčiuose su institucijomis, įtvirtinsime Smulkaus ir vidutinio verslo ombudsmeno instituciją. Stiprinsime informavimą apie

vykdomas tikslines priemones bei didinti privataus ir valstybinio finansavimo prieinamumą;

- Skatinsime *Fintech* inovacijas, kad Lietuvos verslai turėtų platų finansinių paslaugų prieinamumą visoje Lietuvoje, net ir labiausiai nutolusiose vietovėse.

Efektyvus valstybės valdymas, decentralizacija ir stiprios institucijos

Esame įsitikinę, kad siekiant susikalbėti, derėtis, siekiant sutarimo ir telkiant visos visuomenės išteklius, mes galime pasiekti aukštos gyvenimo kokybės visoje Lietuvoje. Todėl mes telksime žmones, bendruomenes, nevyriausybinės organizacijas dalyvauti viešajame gyvenime ir kelti politikos sąžiningumo, dialogo ir atskaitomybės standartus. Laikomės nuostatos, kad priimtus sprendimus efektyviai gali įgyvendinti tik optimalaus dydžio, kompetentinga, išsilavinusi, gerai apmokama valstybės tarnyba, sugebanti suderinti teisės viršenybės ir pagalbos žmogui principus. Laikydami šiuo nuostatu, mes:

- Taikysime nepriekaištingos reputacijos reikalavimus asmenims, kuriuos siūlysim į pareigas Seime, Vyriausybėje, taip pat į valstybės ir savivaldybių institucijas. Pasisakysime už tai, kad Seimo nariai negalėtų būti skiriami ministrais. Sieksime įsteigti ministro pirmininko pavaduotojo pareigybę;
- Stiprinsime valstybės tarnybą, kartu užtikrindami didesnę jos lankstumą, skatinsime institucijų vadovus ir darbuotojus veikti skaidriai, didinsime viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokestį. Skatinsime ne tik žinybinę, bet ir regioninę rotaciją, ypač iš Vilniaus į kitas savivaldybes;
- Vykdydami viešojo sektoriaus reformas, atsižvelgsime į regioninę dimensiją, decentralizacijos ir dekoncentracijos poreikius ir teikiamą naudą: sieksime, kad kuo daugiau valstybės įstaigų, agentūrų įsikurtų ir veiktų ne šalies sostinėje. Ginsime būtinų paslaugų plėtrą ir išsaugojimą regionuose, rūpinsimės, kad skaitmenizacija netaptų naujos socialinės atskirties veiksniumi;
- Gerai žinodami, kad net ir geriausiai veikianti administracinė sistema yra linkusi augti ir kurti sau naujus įgaliojimus, mes nuolat stebėsime valstybės priimtų funkcijų ir jas vykdančių institucijų visumą, mažinsime jų skaičių, veiklos sąnaudas, supaprastinsime procedūras, skatinsime atviro kodo informacines sistemas;
- Viešasis sektorius turi būti nuolat modernizuojamas ir besimokantis. Skaitmenizavimas, politinės kompetencijos, pažangių vadybos metodų diegimas, sumanaus valdymo koncepcijos įgyvendinimas sudaro palankesnes sąlygas tarnauti ir užtikrinti gyventojų gyvenimo kokybę. Stiprinsime institucijų

bendradarbiavimą su aukštojo mokslo ir kitomis švietimo organizacijomis, siekiant spręsti visuomenėje kylančias problemas, priimant mokslu ir duomenimis grįstus sprendimus;

- Būdami įsitikinę, kad geras valdymas neatsiejamas nuo tiesioginės demokratijos, sieksime sumažinti konsultacinio referendumo surengimo kartelę iki 5 procentų pilnamečių šalies piliečių parašų. Sieksime stiprinti konstitucinę peticijų instrumentą, užtikrinant, kad peticijos būtų svarstomos Seimo komisijose ir komitetuose;
- Siekdami užkirsti kelią korupcijai ir neteisėtam praturtėjimui, įvesime visuotinį pajamų ir turto deklaravimą. Sieksime, kad politikų, pareigūnų turtas, kurio kilmės šie negali pagrįsti, būtų surastas ir paimtas visuomenės poreikiams. Skatinsime tiriamąją žurnalistiką, didinsime antikorupcijos komisijų įgaliojimus savivaldoje, didinsime paskatas diegti skaidrumo kultūrą valstybės institucijose ir savivaldoje, skatinsime technologijų, didinančių sprendimų priėmimo skaidrumą, diegimą.

Efektyvios rinkos priežiūros institucijos

Šiuolaikinė valstybė turi rasti būdą, kaip suderinti integracijos į globalią konkurencingą rinką ir sąžiningos konkurencijos, darbuotojų teisių bei aukštų socialinių standartų užtikrinimo iššūkius. Laikydami šio įsitikinimo, mes:

- Skatinsime rinkos priežiūros institucijų – Konkurencijos, Viešųjų pirkimų ir kitų tarnybų – veiklą, skiriant didesnius institucinius resursus, siekiant išaiškinti stambių rinkos dalyvių kartelinius susitarimus, piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi. Apsaugosime vietos ekonomiką nuo savitikslio konkurencijos skatinimo, remsime aktyvų valstybės, savivaldos, bendruomenės dalyvavimą ekonominėje veikloje;
- Tęsdami valstybės ir savivaldybių įmonių depolitizaciją, stiprinsime jų socialinę atsakomybę, išplėsimė jų grąžos sampratą pabrėždami kuriamą naudą valstybei, visuomenei, klientams ir darbuotojams ir, į tai atsižvelgdami, vertinsime jų veiklą;
- Remiantis galiojančiu „žaliojo koridoriaus“ stambiais investiciniais projektams pavyzdžiu, spartinsime ir supaprastinsime investuotojo įsikūrimo, teritorijų planavimo, kitų leidimų išdavimo procedūras socialiai reikšmingiems verslo projektams.

Žmogaus teisės ir teisingumas

Esame įsitikinę, kad teisingumas turi tarnauti visiems žmonėms vienodai, būti prieinamas ir nepriklausyti nuo asmens pajamų, socialinės padėties ar išsilavinimo. Viešosios teisės sprendimai turi būti grindžiami pagarba neliečiamoms ir prigimtinėms žmogaus teisėms, kurios, tarptautinės bendruomenės sutarimu, yra pripažįstamos aukščiausiomis vertybėmis, kartu užtikrinant visų susijusių interesų pusiausvyrą. Teisinė kultūra, ginanti visų piliečių teises, galimybė reikšti nuomonę ir būti išgirstiems, pagarba vienas kitam ir pilietinės visuomenės iniciatyvų skatinimas yra esminiai demokratinės visuomenės elementai bei reali atsvara pasaulyje plintančiam radikalizmui ir susiskaldymui. Piliečių aktyvus dalyvavimas demokratiname šalies gyvenime ir socialinis teisingumas visose gyvenimo srityje – neatskiriami saugios visuomenės elementai, kuriuos puoselėdami, mes:

- Skatinsime žmogaus teises ginančių institucijų, ombudsmenų, taip pat nevyriausybinių organizacijų, piliečių, mokslininkų ir žurnalistų, dirbančių žmogaus teisių apsaugos srityje, veiklą. Įvertindami šios asmenų ir institucijų reikšmę stiprinant pilietinę visuomenę, didinsime jiems skiriamą finansavimą, teiksime pagalbą jų persekiojimo atvejais;
- Plėsimė valstybės garantuojamos teisinės pagalbos prieinamumą ir kokybę, įvertindami galimybę finansuoti teisinių paslaugų krepšelį asmeniui pačiam pasirenkant antrinę teisinę pagalbą teikiančią teisininką ir didindami valstybės teisinę pagalbą teikiantiems teisininkams įkainį. Stiprinsime antstolių kontrolę;
- Ginsime viešąjį interesą ir kelsime visuomenės pasitikėjimą demokratine sistema, įtvirtindami skaidresnį viešųjų resursų naudojimą bei stipresnę pranešėjų instituto apsaugą, užtikrinant pranešėjams teisę į nemokamą profesionalią teisinę pagalbą;
- Efektyviai kovosime su korupcija ir neskaidriais viešaisiais pirkimais, įtvirtindami atsakomybės už tokius nusikaltimus neišvengiamumą, griežtindami bausmes ir ilgindami jų senaties terminus;
- Didinsime teismų sistemos atvirumą, įteisindami teismo tarėjų institutą bei skatindami bylų rotaciją tarp teismų. Sieksime atkurti visuomenės pasitikėjimą Lietuvos teismų sistema tobulindami teisėjų atrankos bei karjeros procedūras, kito teismų personalo profesinę kompetenciją, jų darbo ir veiklos sąlygas;
- Inicijuosime pataisos įstaigų ir probacijos sistemos reformą, skirtą gerinti joje dirbančių asmenų darbo sąlygas. Nuteistiesiems užtikrinsime galimybę gydytis nuo priklausomybių ir gauti reabilitacijos paslaugas. Skatinsime nevyriausybinių organizacijų savanorystę bei stiprinsime nuteistųjų savivaldą. Pataisos įstaigų perpildymo problemas spręsimė sukurdami įtraukias išėjusiųjų į laisvę resocializacijos ir integracijos programas;

- Didinsime statutinių pareigūnų profesijos patrauklumą įgyvendinami jų aprūpinimo standartą, didindami institucijų pajėgumus bei tobulindami jų socialines garantijas. Didinsime piliečių pasitikėjimą teisėsaugos institucijomis;
- Skaidrinsime ir efektyvinsime teisėtvarkos ir teisėsaugos institucijų sistemą, tobulinsime jų tarpusavio bendravimą ir bendradarbiavimą. Diegsime efektyvius išorinės ir vidinės kontrolės mechanizmus, spręsimė problemas, susijusias su ikiteisminių bylų (ne)pradėjimu;
- Tobulinsime prokuratūros veiklą bei stiprinsime jos parlamentinę kontrolę. Sieksime, kad generalinis prokuroras kasmet teiktų Seimui prokuratūros veiklos ataskaitą. Nustatysime, kad bylas, kuriose padaryta didelė žala viešajam interesui, taip pat bylas dėl stambios korupcijos tirtų ypatingasis prokuroras;
- Užtikrinsime efektyvią kriminalinės žvalgybos subjektų kontrolę, ypatingą dėmesį skirdami asmens teisių ir laisvių bei privataus gyvenimo apsaugai, sieksime, kad kriminalinės žvalgybos metodai būtų taikomi laikantis proporcingumo kriterijų. Optimizuosime kriminalinės žvalgybos subjektų skaičių, siekiant racionaliai bei efektyviai panaudoti turimus valstybės išteklius;
- Užtikrinsime, kad regionuose būtų maksimaliai užtikrintas teisėsaugos ir teisėtvarkos institucijų paslaugų prieinamumas, kad pagalba būtų suteikta tinkamai ir laiku.

Užsienio ir saugumo politika

Užsienio ir saugumo politikos šerdis privalo būti nacionalinis interesas, grįstas nacionaliniu konsensu. Imdamiesi veiksmų, turime išsamiai apsvarstyti ne tik strateginius Lietuvos nacionalinio saugumo ir gynybos politikos, bet ir strateginius užsienio politikos klausimus bei jų tiesioginį poveikį Lietuvos žmonėms ir ekonomikai. Užsienio politika negali būti statiška – ją svarbu adaptuoti prie besikeičiančių tarptautinių realijų bei kylančių geopolitinių iššūkių, tačiau ji negali tapti neprognozuojama arba pernelyg priklausoma nuo pavienių asmenų įtakos. Kiekvienoje situacijoje turime ieškoti bendrų sprendimų, kurie Lietuvai būtų naudingiausi bei tenkintų nacionalinius interesus. Lietuvos užsienio ir saugumo politiką apibrėžiame remdamiesi trimis esminiais tikslais: valstybės saugumo užtikrinimu, ekonomine diplomatija ir Lietuvos, kaip patikimos, solidarios ir aktyvios valstybės, tarptautinės reputacijos stiprinimui. Siekdami šių tikslų, mes:

Saugumo užtikrinimas

- Siekdami užtikrinti valstybės saugumą, imsimės visumos priemonių, kurios reikiamu laiku užkardytų karines ir nekarines, vidines ir išorines grėsmes;

- Užtikrinsime visapusišką Lietuvos piliečių saugumą, įskaitant apsaugą nuo ateityje kiliančių epidemijų, kovą su organizuotu nusikalstamumu ir neteisėta migracija, apsaugą nuo energijos tiekimo sutrikimų, kovą su niokojančia klimato kaita, kibernetinį saugumą, saugios tarptautinės prekybos užtikrinimą bei glaudesnius visuomenės ryšius ir efektyvų bendradarbiavimą su tarptautinėmis organizacijomis;
- Siekdami užtikrinti nacionalinį saugumą, svarbiais laikysime ne tik karinius pajėgumus, bet ir kitas saugumo dedamąsias: Lietuvos institucijų bei visuomenės atsparumą kibernetinėms bei informacinėms grėsmėms, nuosekliai didinamą piliečių pasirengimą ginti valstybę bei tinkamą pasirengimą visuotinei šalies mobilizacijai;
- Sieksime, kad Lietuva tinkamai ir laiku vykdytų savo įsipareigojimus NATO partnerėms, taip pat skatinsime aktyvų dalyvavimą bendruose Europos Sąjungos gynybinių pajėgumų vystymo projektuose;
- Teiksime prioritetą aktyviam Lietuvos dalyvavimui tarptautinėse operacijose, siekiant laikytis NATO aljanso pagrindinio – solidarumo – principo bei užtikrinti šalies pajėgų tinkamą kovinę patirtį. Teikdami efektyvią pagalbą NATO partneriams, užsitikrinsime jų paramą reikiamu laiku;
- Visomis išgalėmis sieksime gerinti valstybės pasirengimą operatyviai priimti Lietuvoje sąjungininkų pajėgas ir suteikti joms būtiną priimančiosios šalies paramą. Siekdami efektyviai atgrasyti potencialius agresorius, užtikrinsime stabilias ir diversifikuotas NATO sąjungininkų pajėgas Lietuvos teritorijoje, kurios pagal poreikį būtų pastiprinamos atvykstančiomis papildomomis sąjungininkų pajėgomis. Esame įsitikinę, kad NATO partnerių buvimas Lietuvoje prisideda prie gilesnio regiono saugumo situacijos supratimo visame NATO aljanse;
- Laikydami 2018 metais pasirašyto politinių partijų susitarimo dėl gynybos politikos gairių, didinsime Lietuvos valstybės gynybai skiriamas lėšas, kad būtų modernizuota kariuomenė ir užtikrintos tinkamos atsargos;
- Palaikysime ir stiprinsime mišrų kariuomenės modelį, kuris, šiandieniniu vertinimu, geriausiai atitinka kariuomenės poreikius ir turimą infrastruktūrą bei užtikrina optimalią šalies karinę galią. Šalies kariuomenę vystysime atsižvelgdami į realias valstybės galimybes ir geopolitines įtampas mūsų regione;
- Atsakingai plėšime Lietuvos karinę infrastruktūrą, užtikrinant kuo didesnę investicijų grąžą Lietuvos ekonomikai. Sieksime užtikrinti krašto apsaugos sistemos skaidrumą ir aiškiai parodyti pridėtinę vertę, kurią Lietuvai ir mūsų žmonėms sukuria investicijos į karinę infrastruktūrą: mūsų saugumo garantijų stiprinimas, naujos darbo vietos, naujos verslo galimybės Lietuvos žmonėms;
- Aktyviomis priemonėmis mažinsime neteisėtos migracijos ir kontrabandos srautus, skirdami ypač didelį dėmesį Lietuvos sienų fizinei apsaugai (integruotam sienų valdymui), vykdydami tarptautinius šalies įsipareigojimus žmogaus teisių srityje. Dirbdami kartu su partneriais Europos Sąjungoje ir migrantų kilmės šalimis, mažinsime paskatas nelegaliai migracijai. Sieksime, kad Europos Sąjungos išorės sienų apsaugos klausimas būtų sprendžiamas sąjungos mastu;

- Siekdami mažinti tarptautinės klimato krizės, globalaus skurdo, konfliktų paskatintos migracijos mastus, didinsime Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo programos finansavimą, stiprinsime jos sąsajas su užsienio politikos tikslais.

Ekonominė diplomatija

- Sieksime, kad efektyvi ir pamatuojamą naudą kurianti ekonominė diplomatija taptų kertiniu Lietuvos užsienio politikos įrankiu, reikšmingai didinančiu Lietuvos žmonių gerovę;
- Svarbiausius užsienio politikos sprendimus priimsime įvertindami potencialų šių sprendimų poveikį šalies ekonomikai;
- Didindami diplomatinės tarnybos finansavimą, stiprinsime diplomatų rengimą ir jų kvalifikacijos kėlimą ekonominiais klausimais;
- Sieksime gražinti užsienio verslų pasitikėjimą Lietuvos vidaus bei užsienio politikos stabilumu ir visais savo veiksmais skatinti, o ne slopinti darbo vietų kūrimą Lietuvos žmonėms Lietuvoje;
- Sieksime, kad Lietuvos verslui būtų sudarytos geresnės sąlygos eksportuoti savo produkciją ir paslaugas į naujas, augančias bei pelningas rinkas visame pasaulyje;
- Konsultuodamiesi su asocijuotomis verslo struktūromis, stiprinsime diplomatinių atstovybių veiklą didinant eksporto apimtis rinkose, kuriose jau veikia Lietuvos verslas. Ženkliai plėsdami diplomatų ekonomistų ir komercijos atašė tinklą (o ten, kur reikia, pasitelkdami ir Žemės ūkio atašė), skatinsime viešojo ir privataus sektoriaus partnerystę pristatant Lietuvos produkciją ir paslaugas užsienyje;
- Pasitelkę dvišalę diplomatiją ir sujungę Užsienio reikalų bei Ekonomikos ir inovacijų ministerijų resursus, sieksime Lietuvos verslui plačiau atverti Pietryčių Azijos, Indijos bei Ramiojo Vandenyno, Afrikos regionų rinkas bei diversifikuoti esamas rizikas;
- Užtikrinsime, kad Vyriausybės programoje ekonominė diplomatija taptų horizontalia, plačiau įtrauktų visų sričių politikus ir institucijas. Kartu su Užsienio reikalų bei Ekonomikos ir inovacijų ministerijomis, efektyviau išnaudosime parlamentinę diplomatiją siekiant įgyvendinti Lietuvos ekonominius interesus užsienio šalyse;
- Pasitelkę Europos Sąjungos struktūrinius fondus, investuosime į tarptautinio Lietuvos kultūros konkurencingumo didinimą bei kultūros eksportą. Sieksime efektyviai išnaudoti jau esamą Kultūros atašė tinklą ir konsultuodamiesi su kultūros sektoriaus organizacijomis jį plėsti;
- Skatinsime švietimo eksportą. Sieksime Lietuvos aukštosios mokykloms sudaryti palankias sąlygas pristatyti studijų programas užsienio rinkose ir pritraukti užsienio studentus į Lietuvą. Sieksime, kad baigusiems studijas gambiausiems studentams būtų sudarytos galimybės likti Lietuvoje ir įsitvirtinti mūsų šalies darbo rinkoje;

- Pasitelksime diasporą kurti Lietuvos gerovę. Stiprinsime dialogą ir bendradarbiavimą su Lietuvos diasporos organizacijomis ypatingai tose šalyse, kuriose nėra Lietuvos diplomatinų atstovybių. Sieksime pasinaudoti jų turimais ryšiais ir kontaktais pritraukiant investicijas į mūsų valstybę, skatinant lietuviškų prekių ir paslaugų eksportą bei didinant turizmo Lietuvoje apimtis;
- Remsime Lietuvos piliečių sugrįžimą į Lietuvą ir referendumą dėl daugybinės pilietybės;
- Skatinsime ir skirsime paramą Lietuvos technologinėms įmonėms, kurios kuria aukštos pridėtinės vertės produkciją, plėtoja tarptautinį bendradarbiavimą technologijų ir inovacijų srityje. Kurdami investicijoms palankų klimatą, sieksime į Lietuvą pritraukti skaitmeninės ekonomikos ir dirbtinio intelekto srityse dirbančias pasaulinio lygio kompanijas.

Lietuvos tarptautinės reputacijos stiprinimas

- Siekiant išsaugoti taiką ir stiprinti nacionalinį saugumą, užsienio politikoje didelį dėmesį skirsime šioms kertinėms užsienio politikos vertybėms: tarptautinių susitarimų laikymuisi, gerų santykių su kaimyninėmis šalimis ir laisvos prekybos užtikrinimui;
- Sieksime, kad Lietuvos užsienio politika būtų grįsta konsensusu. Tik susitelkę galėsime suderinti pragmatinės ir vertybinės užsienio politikos kryptis, kurių pagrindinė užduotis būtų mūsų nacionalinių interesų užtikrinimas ir principingas jų gynimas;
- Kadangi užsienio politikos įgyvendinimas turi remtis šalies institucijų tarpusavio pagarba, užtikrinsime, kad jokiais atvejais nevyktų viešas institucijų tarpusavio santykių aiškinimasis užsienio politikos temomis, taip neleisdami kenkti Lietuvos tarptautinei reputacijai;
- Vykdydami savarankišką užsienio politiką, tuo pačiu užtikrinsime, kad nebūtų priimami nepamatuoti vienašališki sprendimai, kad priimant sprendimus pirmiausia būtų sutelktas Europos Sąjungos, transatlantinių partnerių ar kaimyninių šalių palaikymas;
- Matydami dabartinės užsienio politikos savidestrukciją ir tuščią deklaratyvumą, sieksime formuoti telkiančią ir atsakingą užsienio politiką. Stiprinsime savo minkštąją galią, pavyzdžiui, „eksportuodami“ sėkmingas reformas;
- Sieksime, kad Lietuva būtų patikima tarptautinė partnerė, vykdanči nuoseklią ir prognozuojamą užsienio politiką. Atkakliai ir kantriai dirbdami su Europos Sąjungos ir transatlantiniais partneriais, pasieksime, kad Lietuvos racionalus balsas būtų girdimas, o interesai atliepiami.

Demokratų sąjungos „Vardan Lietuvos“ programa priimta steigiamajame suvažiavime
2022 m. sausio 29 d.

Demokratų sąjungos „Vardan Lietuvos“ steigėjų įgaliotas asmuo

---

PROJEKTAS